

Maailman osaavimman ja sivistyneimmän kansan kotimaaksi

Kansallinen korkeakoulujen
jatkuvan oppimisen strategia

2030

Esipuhe

Kansallinen korkeakoulujen jatkuvan oppimisen strategia

Kuluvalla hallituskaudella toteutetaan, hallitusohjelman mukaisesti, jatkuvan oppimisen parlamentaarinen uudistus. Uudistuksen visio on, että kaikilla on merkityksellisen elämän edellyttämät tiedot, taidot ja osaaminen, että jokainen kehittää osaamistaan työuran aikana ja että osaaminen uudistaa työelämää ja työelämä osaamista. Uudistuksen keskeisimpiä tavoitteita ovat väestön osaamistason nousu, työllisyysasteen paraneminen, osallistumisen tasa-arvon lisääntyminen sekä osaavan työvoiman saatavuuden paraneminen. Yhtenä parlamentaarisen ryhmän jatkovalmistelua edellyttävänä linjauksena oli korkeakoulujen ja oppilaitosten nykyisen työikäisille kohdennettavan koulutuksen uudistaminen.

Hallitus asetti kestävyystiekartassa tavoitteekseen edistää jatkuvaa oppimista joustavoittamalla ja monipuolistamalla korkeakoulutuksen muotoja ja tarjontaa siten, että ne mahdollistavat nykyistä paremmin työn ja opiskelun vuorottelun, työn ohessa opiskelun ja oppimisen työpaikoilla ja yhteiskunnassa laajemmin, myös muutoin kuin tutkintoon tähtäävänä koulutuksena. Perustan toimenpiteille luo EU-elpymisvälineen rahoituksella toteutettava Suomen kestävä kasvun ohjelma, erityisesti investoinnit jatkuvan oppimisen ja työllisyyspalveluiden digitalisointiin. Hallituksen kestävyystiekartan tavoitteiden mukaisesti opetus- ja kulttuuriministeriö käynnisti keväällä 2022 kansallisen korkeakoulujen jatkuvan oppimisen strategian valmistelun korkeakoulujen ja sidosryhmien yhteisenä työryhmätyönä.

Tämä strategia on valmisteltu opetus- ja kulttuuriministeriön, korkeakoulujen johdon, henkilöstön ja opiskelijoiden sekä sidosryhmien edustajien yhteistyönä. Valintoja ohjaavia linjauksia on tuotettu opetus- ja kulttuuriministeriön asettamassa työ-

ryhmässä ja sadat ihmiset ovat osallistuneet niiden arviointiin ja jatkojalostamiseen verkkokonsultaatiossa ja teemaseminaarissa. Olemme määritelleet ehdotuksen yhteiseksi tulevaisuuden tahtotilaksi: vaikuttavampi, joustavampi ja vetovoimaisempi suomalaisten korkeakoulujen jatkuvan oppimisen toiminta 2030 mennessä.

Strategiamuistioluonnos oli lausuntokierroksella sidosryhmille loka-marraskuussa 2022 lausuntopalvelu.fi -järjestelmässä. Ammattikorkeakouluille ja yliopistoille lähetettiin samaan aikaan lausuntopyyntö verkkokyselynä. Korkeakouluilta, joiden omistamaksi ja siten niiden jatkuvan oppimisen toimintaa tukevaksi ja niiden erityisaseman osoittavaksi strategia on tarkoitettu, pyydettiin yksityiskohtaisempia näkemyksiä ja kantaa strategiaan sitoutumisesta. Strategia julkistettiin Korkeakoulujen ja tiedelaitosten johdon seminaarissa Tampereella joulukuun 2022 alussa.

Strategian täsmentäminen, konkretisointi ja sen toimeenpano etenevät vuoden 2023 aikana. Seuraavia askelia ovat jatkuvan oppimisen digitaalisen palvelukokonaisuuden korkeakouluja koskeva määrittely, pienten osaamiskokonaisuuksien kansallisen käytönoton selvitys- ja kokeiluprosessi sekä korkeakoulujen ohjaus- ja rahoitusmallin kansainvälinen arviointi, jonka yhteydessä arvioidaan tarve uudistaa jatkuvan oppimisen kannusteita korkeakoulujen rahoitusmallissa.

Tämä muistio taustoittaa ”Maailman osaavimman ja sivistyneimmän kansan kotimaaksi” -strategiassa tehtyjä valintoja korkeakoulujen jatkuvan oppimisen kehittämissuunnille vuoteen 2030.

Sisällysluettelo

Esipuhe	2
Tiivistelmä	4
I Miksi korkeakoulujen jatkuvan oppimisen strategia?	7
Globaaleja muutostrendejä	7
Jatkuva oppiminen ja korkean osaamisen tarve	8
Jatkuvaan oppimiseen osallistuminen	9
Kansallisia kehityskulkuja ja tavoitteita	11
Johtopäätöksiä	13
II Korkeakoulujen jatkuvan oppimisen tarjonta nyt	14
Avoin korkeakouluopetus	14
Erilliset opinto-oikeudet	17
Täydennyskoulutus	17
Erikoistumiskoulutus	18
Rajat ylittävä korkeakoulutus	18
Jatkuva oppimista tukevat digitaaliset palvelut	19
Johtopäätöksiä	20
III Kansallinen korkeakoulujen jatkuvan oppimisen strategia 2030: Maailman osaavimman ja sivistyneimmän kansan kotimaaksi	21
Lähtökohdat strategian perustaksi	22
Missio ja visio	23
Strategiset 3+1 toimenpidekokonaisuutta	24
TAVOITE 1 Selkeä asiantuntijana kehittymisen ja pätevöitymisen polku ..	25
TAVOITE 2 Korkeakoulutuksen avoimuus lisää saavutettavuutta	29
TAVOITE 3 TKI-ratkaisuja oppivien työyhteisöjen uudistumiseen	33
+1 Digitaalinen palveluympäristö kohtaamispaikaksi	35
Strategisten 3+1 tavoitealueiden synergia	37
Strategian toimeenpanon seuranta	38
IV Korkeakoulujen jatkuvan oppimisen rahoitusmahdollisuuksia	40
Liiketoimintalogiikan mukaisesti hinnoiteltu jatkuvan oppimisen tarjonta	41
Subventoitu jatkuvan oppimisen tarjonta	42
Korkeakoulujen rahoituskannusteiden arviointi ja kehittäminen	42
Lähdeluettelo	44

Tiivistelmä

Osaamisen kehittämisen arvo korostuu, kun työelämä, työ itsessään, teknologia ja maailma muuttuvat kiihtyvällä nopeudella. Suomen kilpailukyky ja talouden ja tuottavuuden kehitys voivat rakentua vain vahuuksillemme – tiedon ja osaamisen vahvistamiselle ja niiden tehokkaalle hyödyntämiselle. Suomen työikäisen väestön väheneminen korostaa tarvetta pitää huolta työvoiman osaamisesta.

Nyt korkeakoulujen jatkuvan oppimisen tarjonta näyttyy jossain määrin hajanaisena, se ei tavoita kaikkia väestöryhmiä yhdenvertaisesti, se vastaa ja reagoi riittämättömästi työelämän muuttuviin tarpeisiin ja nykyinen rahoituspohja on riittämätön jatkuvan oppimisen tarjonnan merkittävään laajentamiseen. Siksi tarvitaan toiminta- ja yhteistyömalleja, joilla korkeakoulujen jatkuvan oppimisen tarjonta luo kysyntää, vastaa siihen ja näyttyy myös yksilö- ja organisaatioasiakkaille selkeänä ja kiinnostavana. Aktiivisella vuorovaikutuksella, markkinoinnilla ja työelämä- ja sidosryhmäyhteistyöllä on mahdollista kehittää työelämätarpeisiin vastaavaa koulutustarjontaa sekä räätälöidä joustavasti uudenlaisia koulutuksia ja palveluita, joilla korkeisiin odotuksiin vastataan laadukkaasti ja kestävästi, myös kansainvälisillä koulutusmarkkinoilla.

Tämän kansallisen jatkuvan oppimisen strategian tarkoitus on tuoda autonomisten korkeakoulujen jatkuvan oppimisen toimille yhteistä suuntaa tarjoamalla analyysi nykytilanteesta ja suosituksia ja näkemyksiä tulevien toimien pohjaksi.

Korkeakoulujen jatkuvan oppimisen strategian perustana olevat lähtökohdat ovat:

- Tutkimus ja TKI-osaaminen jatkuvan oppimisen perustana ovat korkeakoulujen ainutlaatuinen erottumistekijä koulutusjärjestelmässä ja jatkuvan oppimisen markkinassa
- Yksilöllä tulee olla mahdollisuuksia oppia, mutta oppiminen voi olla myös yhteisöllistä osaamista ja uudistumista
- Korkeakoulujen toimien tulee tuottaa yhteistä hyvää
- Toimet perustuvat avoimuuteen ja yhteistyöhön
- Korkeakoulut toimivat aktiivisesti uuden kysynnän rakentamisessa

Strategian kohteena oleva korkeakoulujen jatkuva oppiminen tarjoaa taustoiltaan ja elämäntilanteiltaan erilaisille yksilöille sekä yhteisöille heidän tarpeisiinsa vastaavia ja yhteiskuntaa uudistavia oppimismahdollisuuksia. Strategisen tavoitetilan keskeisiä elementtejä ovat:

- Yliopistot ja ammattikorkeakoulut ovat arvostettuja jatkuvan oppimisen kumppaneina
- Yliopistot ja ammattikorkeakoulut toimivat jatkuvan oppimisen rohkeina kehittäjinä ja ratkaisujen tuottajina
- Toimien perusteella koko kansakunnan osaamis- ja koulutustaso nousevat
- Jatkuvan oppimisen tarjonta perustuu työelämän tarpeisiin
- Jatkuvan oppimisen sisällöt ovat saavutettavia
- Jatkuvan oppimisen muutos vapauttaa tutkintokoulutuksen resursseja nuorten koulutustason nostoon
- Jatkuvan oppimisen sisällöt perustuvat kasvavassa määrin läheiseen yhteyteen TKI-toiminnan kanssa
- Tarjonta luo kansainvälisille opiskelijoille ja työvoimalle toimivia reittejä suomalaisille työmarkkinoille.
- Korkeakoulujen jatkuvan oppimisen merkitys ja arvo kansakunnan sivistysperustan vahvistajana tunnustetaan yhteiskunnassa

Korkeakoulujen jatkuvan oppimisen strategia rakentuu seuraavalle tavoite- ja toimenpidekokonaisuudelle, jota kutsutaan 3+1 -malliksi:

1. Selkeä asiantuntijana ja kehittymisen ja pätevytyksen polku
  2. Korkeakoulutuksen avoimuus lisää jatkuvan oppimisen saavutettavuutta
  3. TKI-ratkaisuja oppivien työyhteisöjen uudistumiseen
- + Digitaalinen palveluympäristö kohtaamispaikaksi

Selkeä asiantuntijana kehittymisen ja pätevytyksen polku edellyttää, että oppimisen tarjonta uudistuu nykyistä selkeämmiksi kokonaisuuksiksi, jotka tunnustetaan ja joita arvostetaan sekä oppijoiden keskuudessa, että työmarkkinoilla. Tarjonnan on voitava kumuloitua asiantuntijana kehittymisen poluksi. Keskeisiä keinoja ovat EU-suosituksen mukaisten "pienien osaamiskokonaisuuksien" (micro-credentials) kehittäminen, erikoistumiskoulutusten aseman vahvistaminen ja kansainvälisille osaajille ja Suomessa jo oleville ulkomaalaistaustaisille henkilöille suunnattujen pätevöityvien ja muiden osaamiskokonaisuuksien selkeyttäminen.

Korkeakoulutuksen avoimuudella lisätään jatkuvan oppimisen saavutettavuutta. Avoinnalla korkeakouluopetuksella on merkittävä yhteiskunnallinen tehtävä, johon sisältyy niin työelämän tarpeisiin vastaavan osaamisen päivittäminen ja uudistaminen kuin laajasti sivistysperustan vahvistaminen. Tehtävien toteutuminen edellyttää, että avoin korkeakouluopetus on monipuolista ja uutta kysyntääkin luovaa, ja että korkeakoulujen jatkuvaan oppimiseen osallistutaan nykyistä enemmän ja erilaisilla taustoilla. Korkeakoulut tukevat saavutettavuutta viestinnällä ja ohjauksella, opetusjärjestelyillä sekä avoimilla oppimisresursseilla ja -ympäristöillä, ja tehtävien toteuttamista tukevat korkeakoulujen yhteistyö ja digitaalisuus. Avoin korkeakouluopetus on myös reitti tutkinto-opiskelijaksi. Tämän reitin on oltava selkeä, ennakoitava, reilu ja yhdenvertaisuutta edistävä.

Oppivia työyhteisöjä uudistetaan TKI-työlle rakentuvilla jatkuvan oppimisen toteutuksilla, jotka kytkevät yksilön ja organisaation kehittymisen intressejä toisiinsa. Julkisten TKI-rahoittajien ohjelmarahoituksen tulee tunnistaa ja tukea konseptiltaan vahvoja jatkuvan oppimisen ja TKI-toiminnan yhdistäviä toteutuksia. Korkeakoulujen tutkimuksellisille vahvuuksille rakentuvalla, työyhteisöille suunnatulla ja niiden tarpeisiin räätälöidyllä jatkuvan oppimisen tarjonnalla synnytetään uuden liiketoiminnan mahdollisuuksia myös kansainvälisesti. Huippututkimuksen yhteyteen on myös mahdollista ja tarvetta käynnistää globaalisti kiinnostavaa koulutustarjontaa.

Digitaalinen palveluympäristö on välttämätön kohtaamispaikkana, johon korkeakoulujen jatkuvan oppimisen tarjonta viedään sujuvasti yksilö- ja organisaatioasiakkaiden saataville. Korkeakoulut tuovat digitaalisella alustalla aktiivisesti esille myös organisaatioasiakkaiden tarpeisiin räätälöityjä TKI-toiminnan ja osaamisen kehittämisen ratkaisuja sekä konkreettisia esimerkkitoimituksia. Saatavuus digitaalisessa palveluympäristössä ei tarkoita, että koulutus toteutettaisiin välttämättä verkkotoimituksena. Hallinnonalojen yhteistyönä kehitetään älykäästä digitaalista tarjonnan, kysynnän ja rahoitusratkaisujen palvelualustaa. Asiakashjauksen datalähtöisellä optimoinnilla ja palvelujen personoinnilla saavutettavuus, laatu, vaikuttavuus ja tätä kautta asiakastyytyväisyys parantuvat.

Strategisilla 3+1 -kokonaisuuksilla on kullakin omat tavoitteensa ja toimenpiteensä, mutta niiden keskinäiset kytkennät ja toisiaan vahvistava dynamiikka on myös huomioitava. Toimenpidekokonaisuudet limittyvät ja tukevat toisiaan.

Tulevaisuudessa korkeakoulujen jatkuva oppiminen lisää osallisuutta, uudistaa sivistysperustaa ja vahvistaa tieteeseen ja tutkimukseen perustuvaa maailmankuvaa.

Strategian toimeenpanoa ja toteutumista seurataan kansallisesti. Osittain seurannan tarpeeseen voidaan vastata nykyisellä tietotuotannolla. Tarvetta on kuitenkin kehittää myös uutta, erityisesti korkeakoulujen jatkuvan oppimisen laajasti ymmärrettyyn vaikuttavuuteen keskittyvää seurantaa.

I Miksi korkeakoulujen jatkuvan oppimisen strategia?

Tämä kansallinen strategia kirkastaa korkeakoulujen roolia jatkuvassa oppimisessa. Strategian lähtökohtana ovat korkeakoulujen ja sidosryhmien yhdessä jakama jatkuvan oppimisen yhteiskunnallisen tarpeen, muutosvoimien ja tämänhetkisen tarjonnan tilannekuva sekä niistä nousevat kehittämistarpeet ja -mahdollisuudet.

Korkeakoulujen tarjoaman jatkuvan oppimisen ja korkean osaamisen merkitys korostuu, kun työ, teknologia ja maailma muuttuvat nopeasti. Suomen osaamis- ja kilpailukyky ja talouden ja tuottavuuden kehitys voi rakentua vain suhteellisille vahuuksillemme - teknologian, tiedon ja osaamisen vahvistamiselle ja niiden tehokkaalle hyödyntämiselle. Monien muiden pienten ja avointen kansantalouksien tavoin Suomi voi menestyä globaalissa kilpailussa vain hyödyntämällä rohkeasti maailman muutosvoimia. Menestyvä hyvinvoiva Suomi rakennetaan sivistyksen, osaamisen, tieteen ja teknologian varaan.

Korkeakoulujen jatkuvan oppimisen strategian tarvetta korostaa se, että korkeakoulujen toiminnan nykyisen rahoituspohjan katsotaan olevan riittämätön jatkuvan oppimisen tarjonnan merkittävään lisäämiseen tutkintokoulutuksen ja tutkimuksen laadun ja toimintaedellytysten vaarantumatta. Jatkuvan oppimisen rahoituspohjaa olisi näin ollen laajennettava. Tarvitaan konsepteja ja yhteistyömalleja, joilla korkeakoulujen jatkuvan oppimisen tarjonta vastaa ja luo kysyntää sekä näyttäytyy yksilö- ja organisaatioasiakkaille selkeänä ja kiinnostavana. Aktiivisella vuorovaikutuksella, markkinoinnilla ja työelämä- ja sidosryhmäyhteistyöllä on mahdollista kehittää työelämätarpeisiin vastaavaa koulutustarjontaa sekä räätälöidä joustavasti uudenlaisia koulutuksia ja palveluita, joilla on kilpailukykyä ja kysyntää koulutusmarkkinoilla, myös kansainvälisesti.

Kansallinen korkeakoulujen jatkuvan oppimisen strategia on autonomisten korkeakoulujen jatkuvan oppimisen toimille yhteistä suuntaa antava tilanneanalyysi korkeakoulukohtaisten toimien tueksi. Samalla se toimii analyysinä, jonka pohjalta jatkuvan oppimisen säätelyä, ohjaavaa rahoitusta ja ministeriöiden ja korkeakoulujen yhteistyössä kehitettävää jatkuvan oppimisen digitaalista palvelualustaa voidaan kehittää siten, että ne tukevat korkeakoulujen tämän strategian mukaiseen tavoitetilään pääsyä. Jatkuvan oppimisen toteutuksissa kertyvä osaaminen rikastuttaa myös korkeakoulujen muuta toimintaa.

Globaaleja muutostrendejä

Korkeakoulutuksen ja jatkuvan oppimisen kannalta keskeisiä muutosvoimia ovat talouden globalisaatio ja kestävyyshaasteet ja niiden myötä korostunut rajat ylittävä kilpailu osaamisesta ja osaajista sekä työnmurros ja uuden teknologian kehitys. Digitalisaatio, tekoäly ja robotisaatio muuttavat työn tekemistä, toimeentuloa ja elinkeinorakennetta, kuten myös oppimista, koulutusta, tutkimusta ja palveluja korkeakoulussa.

Kestävän kehityksen ja globaalin vastuun tärkeys korostuu. Kun ratkaistaan muun muassa väestönkasvun epätasaisuuteen, terveyteen, hyvinvointiin ja ympäristöön liittyviä maailmanlaajuisia haasteita ovat osaaminen, tutkimus ja kansainvälinen yhteistyö avainasemassa. Lukuisat valtiot toimeenpanevat ja käynnistävät vihreään siirtymää tukevia toimenpiteitä. Näillä kaikilla tekijöillä on heijastusvaikutuksensa osaamis- ja osaajatarpeisiin.

Jatkuva oppiminen ja korkean osaamisen tarve

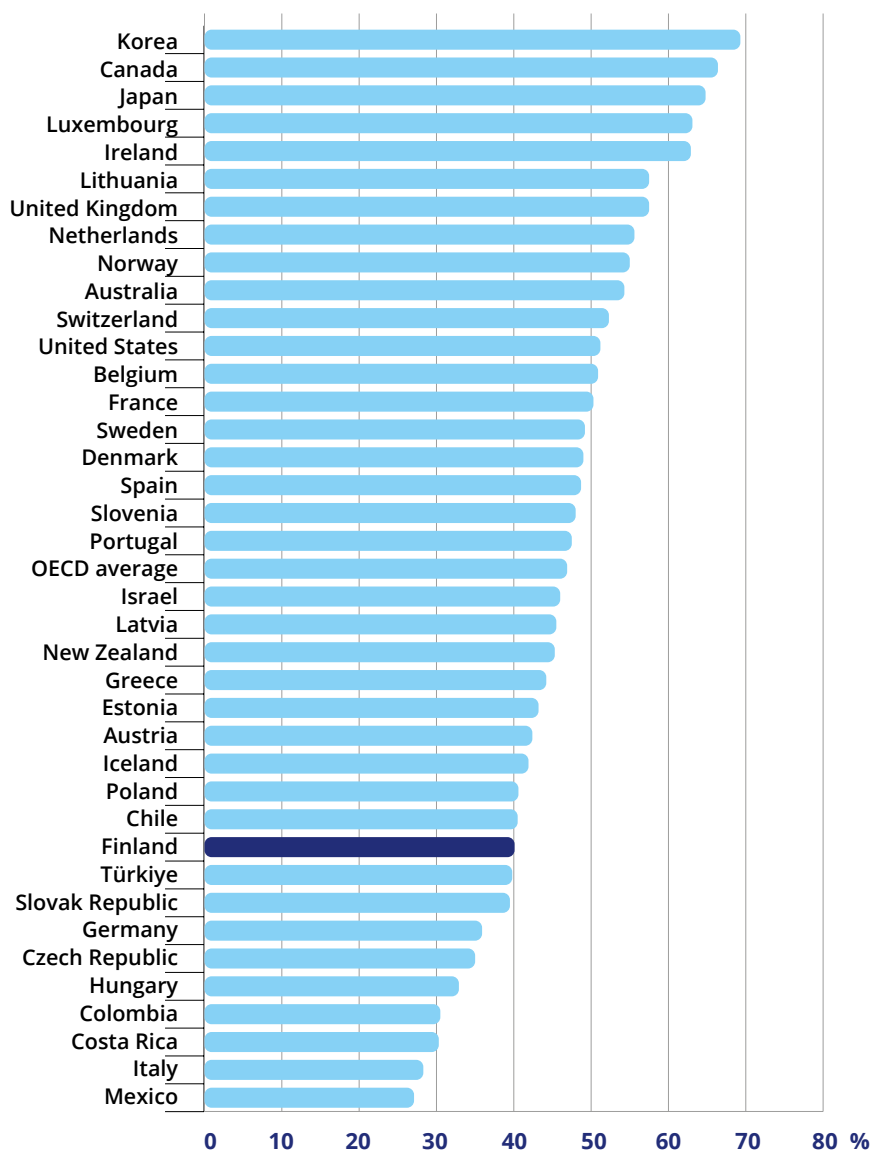
Korkea koulutustaso, osaaminen ja vaikuttava TKI-toiminta ovat Suomen keskeisiä menestystekijöitä. Nämä ovat samalla osa sivistystä, joka on tuottanut paitsi taloudellista kasvua myös kansallista yhteenkuuluvuuden tunnetta ja henkistä hyvinvointia.

Nuorten koulutus- ja osaamistaso Suomessa on kuitenkin ollut laskussa 2000-luvulla ja työikäisten koulutustason nousu pysähtynyt. Suomessa 24-34 -vuotiaista korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus on 40,1 %, OECD keskiarvon ollessa 47 %. (OECD 2022.) Inhimillisen pääoman määrä Suomessa uhkaa kääntyä laskuun (Fränti ym. 2021).

Kuvio 1

Korkeakoulutettujen 25-34 -vuotiaiden osuus

OECD-maissa vuonna 2021 (Lähde: OECD 2022a, Education at a Glance)

Myös tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan vauhdittaminen ja tavoite nostaa julkisten ja yksityisten TK-menojen bruttokansantuoteosuus neljään prosenttiin vaatii ensivaiheessa mittavasti uutta osaamista ja osaajia, mutta myös uusia ja nykyistä enemmän TKI-toimintaansa investoivia yrityksiä. Pidemmällä aikavälillä TKI-intensiivisyyden lisääntyminen myös tukee osaamisen nousua ja osaajien määrän kasvua.

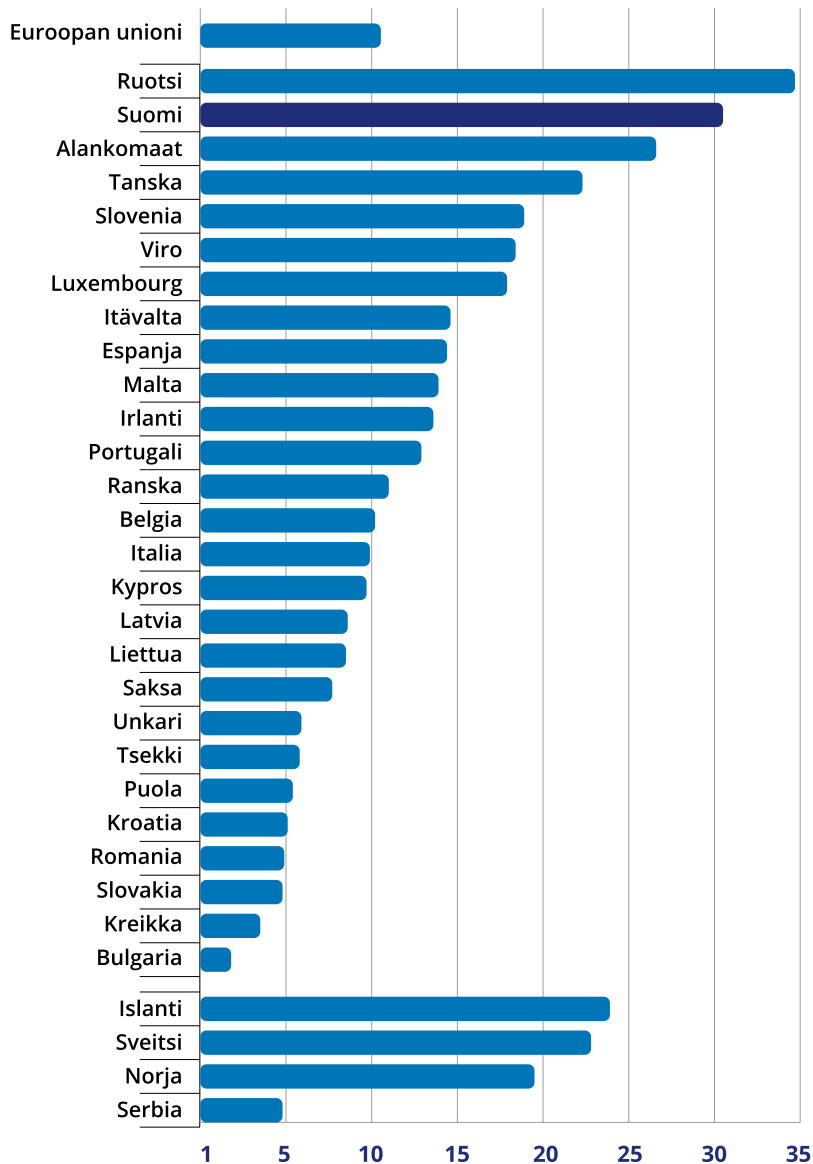
Työvoima- ja koulutustarve-ennakointien mukaan tulevaisuudessa suurin kysyntä on korkea-asteen osaajista. Osaamisen ennakointifoorumin ennakointiryhmissä toimivat työelämän ja koulutuksen asiantuntijat ovat vuosina 2017-2019 ennakoineet vuoteen 2035 ulottuvia osaamis- ja koulutustarpeita. Tulosten mukaan yli puoleen uusista avautuvista työtehtävistä tarvitaan korkeakoulutasoista osaamista. Samalla tarvitaan koulutuspaikkojen uudelleen suuntaamista työvoimakysynnän mukaisesti, tehokkaampaa opintojen läpäisyä ja monipuolisempaa jatkuvan oppimisen tarjontaa. Samansuuntaisia arvioita on esittänyt muun muassa Teknologiateollisuus Osaamispulssi-selvityksessään, jonka mukaan teknologia-aloille seuraavien kymmenen vuoden aikana rekrytoitavista jo 60 prosentilta edellytetään korkeakoulututkintoa tai sitä vastaavaa osaamista.

Korkeakoulujen jatkuvan oppimisen tarjonta tukee koulutustason nostoa, mutta tuottaa myös laajemmin yhteiskunnassa yhä tarpeellisempaa korkeakoulutukselle tyypillistä osaamista. Kasvavaa tarvetta on sekä eri asiantuntijuusalueiden korkeakoulutasoiselle osaamiselle, että yleisemmälle osaamiselle, jonka synnyttäminen on nimenomaan korkeakoulutuksen tavoitteena. Tällaisia ovat esimerkiksi analyysitaidot, monipuoliset viestintätaidot, luova ajattelu, rakentava kriittisyys, tutkimukselliset taidot sekä tutkimustulosten ymmärtäminen ja soveltaminen. Jatkuvalla oppimisella tuetaan näin myös tuottavuuden nousua, työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaanto-ongelmiin vastaamista sekä työllisyysasteen nostamista.

Jatkuvaan oppimiseen osallistuminen

Nopeasti muuttuviin työelämän tarpeisiin ja arjen haasteisiin vastaamiseksi osaamista ylläpidetään monin tavoin, työssä ja muutoin tekemällä oppien, harrastustoiminnassa, omatoimisesti opiskellen. Kansainvälisestikin seurattava ja merkittävä osaamiseen ylläpitämiseen ja uudistumiseen liittyvä tekijä on aikuisväestön koulutukseen osallistuminen. Kansainvälistä vertailutietoa aikuisväestön koulutukseen osallistumisesta saadaan kolmesta keskeisestä lähteestä: Kansainvälisestä aikuisten taitotutkimuksesta (PIAAC, toteutetaan n. 10 vuoden välein, viimeisimmät tiedot vuodelta 2012, uudet tiedot 2024), EU:n laajuisesta aikuiskoulutustutkimuksesta (n. viiden vuoden välein, uudet tiedot 2023) sekä työvoimatutkimuksesta (vuosittain). Osallistumisen määrittely näissä tutkimuksissa on hieman erilainen, mutta kaikkien tulos on samansuuntainen: Suomessa aikuiset osallistuvat jatkuvaan oppimiseen kansainvälisesti vertaillen paljon. Viimeisin työvoimatutkimus osoittaa seuraavaa:

Kuvio 2. 25-64-vuotiaiden osallistuminen koulutukseen (viimeisen neljän viikon aikana) 2021. Lähde: Eurostat.

Kuviosta nähdään, että aikuisväestön koulutukseen osallistuminen on Suomessa muiden pohjoismaiden tapaan yleistä. Vuonna 2021 Suomessa 25-64-vuotiaista noin 30 prosenttia oli osallistunut koulutukseen kyselyä edeltävän neljän viikon aikana. Pohjoismaiden lisäksi lähinnä Alankomaat ja Sveitsi myös erottuvat tässä suhteessa erityisen myönteisesti. EU-maiden keskiarvo on vain 11 prosenttia.

Aikuiskoulutustutkimuksessa tarkastellaan koulutukseen osallistumista viimeisen 12 kuukauden aikana. Viimeisimmän tutkimuksen (2016-2017) mukaan Suomi ei sijoitu aivan yhtä korkeen kuin työvoimatutkimuksessa. Edelle menevät neljä EU-maata ja lisäksi Sveitsi ja Norja.

Eurooppalaisessa aikuiskoulutustutkimuksessa vertailussa ovat 25-64-vuotiaat ja Suomessa tämän ikäryhmän osallistumisaste vuonna 2017 oli 54 %. Suurin osa työhön tai ammatteihin liittyvästä koulutuksesta on työnantajan tuella tapahtuvaa koulutusta eli henkilöstökoulutusta. Vuonna 2017 tällaista koulutusta sai palkansaajista 53 prosenttia, yhteensä miljoonaa henkilöä. Osallistumisaste laski edellisestä tutkimuksesta kuudella prosenttiyksiköllä. (Niemi & Ruuskanen 2018.)

Mahdollisuudet oppia työssä vaihtelevat myös. Ylemmistä toimihenkilöistä 83 % kertoi, että työ tarjoaa mahdollisuuksia oppia uusia asioita erittäin tai melko paljon, työntekijöistä vain 41 %. Myös koetussa ammatillisessa aikuiskoulutustarpeessa on ryhmien välisiä eroja. Ammatillista aikuiskoulutustarvetta koki ylemmistä toimihenkilöistä 57 %, työntekijöistä 28 %. Koulutusasteen mukaankin ero tässä oli selvä, korkea-asteen koulutuksen saaneista tarvetta koki 53 %, perusasteen varassa olevista 34 %. Tässä ero näiden ryhmien välillä on kasvanut merkittävästi vuodesta 2012 vuoteen 2017. (em.)

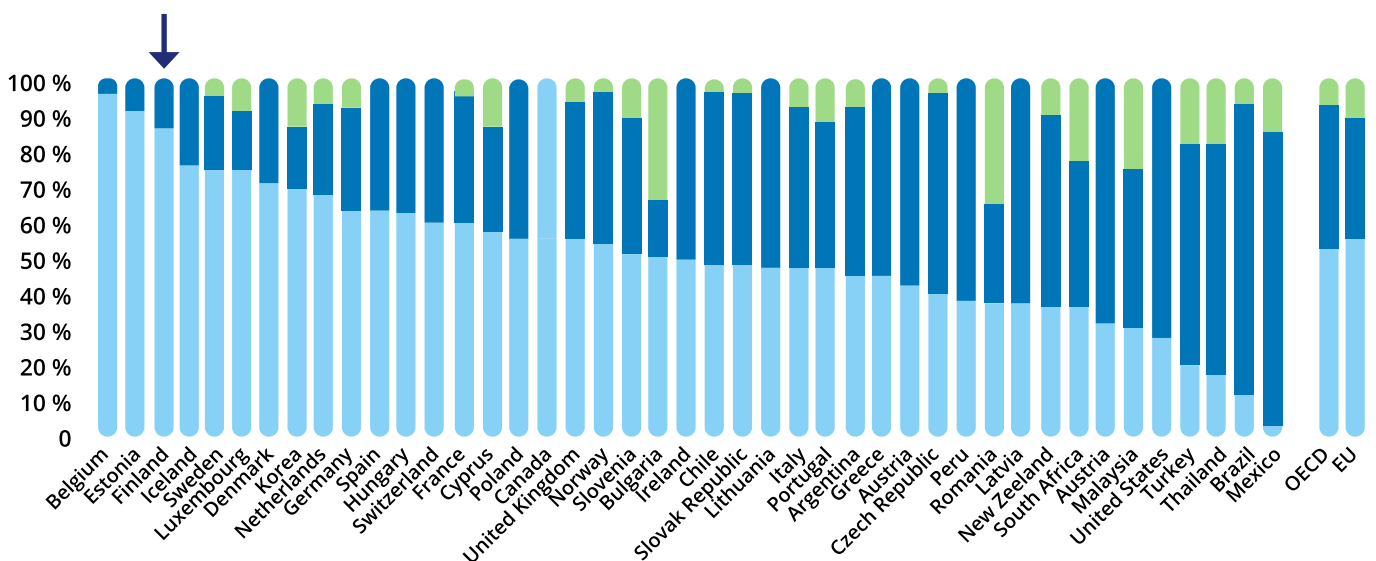
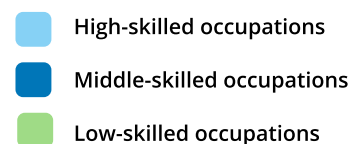
Suomessa sekä koko työikäisen aikuisväestön että palkansaajien osallistuminen koulutukseen on vähentynyt. Koulutustaustaltaan ja työmarkkina-asemaltaan erilaisten ryhmien väliset erot osallistumisessa ovat edelleen suuria.

Kansallisia kehityskulkuja ja tavoitteita

Osaajapula on Suomessa laajaa ja erityisesti puutetta on osaajista, jotka pystyvät toimimaan korkeatasoista osaamista vaativissa ammateissa. OECD:n laskelmien mukaan (kuviot 3) Suomessa työvoimapulasta 90 % on korkean taitotason ammateissa. Tämä on OECD-maista kolmanneksi eniten, maiden keskiarvo on noin 50 prosenttia.

Kuvio 3. Työvoimaosuudet työvoimapulasta ammattitason mukaan.

Lähde: OECD 2022b.

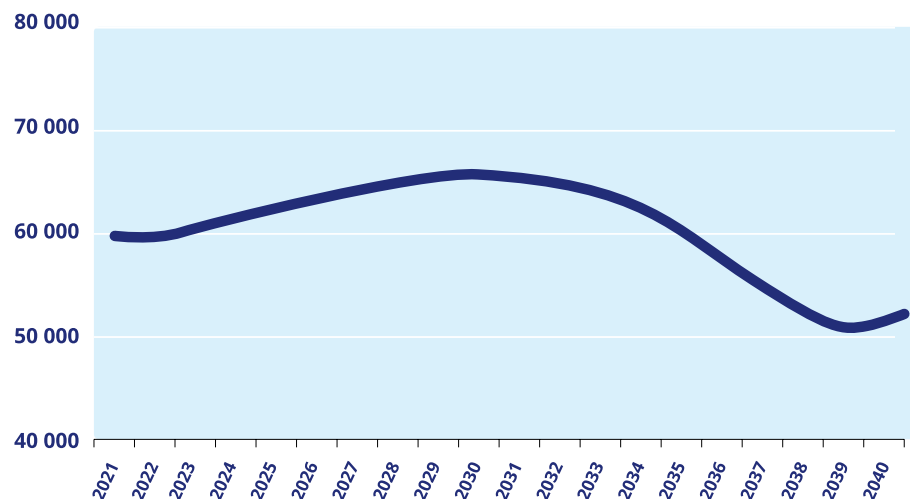

Työelämän nopeat muutokset ja kansakuntamme kestävän kasvun ja hyvinvoinnin reunaehto, työn tuottavuuden ja korkean osaamistason tehtävien lisääntyminen, edellyttävät, että koko väestön osaamispääoma kasvaa. Osaamistason nostoon ei voida vastata vain nuoriin ikäluokkiin kohdistuvilla toimilla, vaan niitä täydentämään tarvitaan aikuisväestöön kohdistuvia toimenpiteitä. Näillä jatkuvan oppimisen toimilla työmarkkinoiden korkean osaamisen vaatimuksiin voidaan vastata ja saada matalasti koulutettujen aikuisten määrä riittävän nopeaan laskuun.

Kansallisiksi tavoitteiksi on asetettu, että vähintään 50 % nuorisoikäluokista suorittaa korkeakoulututkinnon ja 60 % aikuisista osallistuu vuosittain jatkuvaan oppimiseen. Nuorten kouluttautumismahdollisuuksia korkeakouluissa heikentää se, että osaamista päivitetään ja täydennetään mittavasti korkeakoulujen tutkintokoulutuksessa. Yliopistoissa vuonna 2021 opiskelupaikan vastaanottaneista 26 %:lla on joko korkeakoulututkinto tai opinto-oikeus korkeakoulussa. Ammattikorkeakouluissa vastaava osuus on 25 %. Korkeakoulujen opiskelupaikat kasaantuvat ja tutkinnot kumuloituvat, kun samat henkilöt saavat useita opiskelupaikkoja ja suorittavat useita korkeakoulututkintoja. Suomalaisten korkeakoulujen kansainvälisesti vertaillen vahvoja julkisia resursseja ei käytetä optimaalisesti.

Kuvio 4. Ikäluokkien 19-21-vuotta keskimääräinen koko vuosina 2021-2040.

Lähde: Tilastokeskus 2021

Nuorten ikäluokat alkavat nopeasti pienetä 2030 jälkeen. Väestöennusteen mukaan 19-21-vuotiaiden määrä on suurimmillaan vuonna 2030, kutakin ikäluokkaa kohti keskimäärin lähes 65 000. Sen jälkeen lasku on varsin nopeaa ja vuonna 2040 19-21 -vuotiaiden ikäluokan koko olisi enää reilut 52 000. Suomi tarvitsee opiskelijoiden ja työvoiman maahanmuuttoa kestävän hyvinvoinnin turvaamiseksi. Jotta kestävyysvajeen kuromiseksi tarvittava nykyistä korkeampi työllisyysaste saavutetaan, tarvitsee Suomi yli 100 000 uutta työntekijää vuoteen 2025 mennessä (OECD 2021). Pienevät ikäluokat myös tarkoittavat, että koko väestön osaamistason nostamisesta ja uudistamisesta on jatkuvalla oppimisella pidettävä entistäkin paremmin huolta.

Hallitus tavoittelee työperusteisen maahanmuuton vähintään kaksinkertaistamista nykytasosta vuoteen 2030 mennessä siten, että vähintään 50 000 työperäisen maahanmuuttajan kokonaisuus toteutuu. Tavoitteena on, että vuoden 2030 jälkeen lisäys on vähintään 10 000 vuositasolla. Uusien ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden vuotuinen määrä pyritään kolminkertaistamaan 15 000:een vuoteen 2030 mennessä. Samalla ulkomaalaisten

opiskelijoiden Suomeen työllistyminen ja jääminen pyritään nostamaan 75 prosenttiin. Suomalaisissa korkeakouluissa opiskelevien ja tänne työllistyvien ulkomaalaisten määrä ei tällä hetkellä vastaa tavoitteisiin. Nykyisin vain noin puolet Suomessa korkeakoulututkinnon suorittaneista ulkomaalaisista opiskelijoista työllistyy Suomeen. Yhteiskuntamme lisääntyvä kansainvälisyys korostaa tarvetta selkeille ja ennakoitaville oppimiskäytännöille ja palveluille, jotka tukevat ulkomaalaisten osaajien kotimaisten kielten oppimista ja integroitumista Suomeen ja suomalaisille työmarkkinoille.

Suomen tavoitteena on nostaa tutkimus- ja kehittämismenot neljään prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteen vuoteen 2030 mennessä. Vuoden 2021 aikana työskennellessä parlamentaarisisessa TKI-työryhmässä kaikki eduskuntaryhmät sitoutuivat tähän tavoitteeseen ja TK-rahituksen nostamiseksi käynnistettiin eduskunnalle lokakuussa 2022 annetun TK-rahituslain (HE 211/2022 vp) sekä kehyskautta pidempijänteisen TK-rahituksen suunnitelman laadinta. Suomen TK-menoista julkisen sektorin osuus on noin kolmasosa ja yksityisen sektorin osuus on noin kaksi kolmasosaa. Yksityisen sektorin TKI-intensiteetin ja -investointien vahvistaminen edellyttää julkiselta rahoitukselta uskotavaa näkymää pitkäjänteisestä sitoutumisesta sekä toimia, joilla laajennetaan Suomessa TK-toimintaa tekevää yritysjoukkoa. Laaja-alaisia pitemmän aikavälin tarpeita ovat yritys-rakenteen monipuolistaminen tieto- ja tutkimusintensiivisempään suuntaan, kasvuyritysten tunnistaminen sekä pk-sektorin TKI-kyvykkyyksien nostaminen.

Johtopäätöksiä

Suomen pienevät ikäluokat, sekä työelämän osaajapula, joka globaalien muutosvoimien myötä kohdistuu erityisesti korkean taitotason osaajiin, korostavat tarvetta nostaa koko kansakunnan osaamis- ja koulutustasoa - investoida osaamiseen ja inhimilliseen pääomaan kasvuun.

Korkeakoulujen jatkuvan oppimisen tarjonnalla on mahdollista tuottaa ratkaisuja kansallisen kestävyuden ja hyvinvoinnin kannalta välttämättömien osaamis- ja koulutustasotavoitteiden saavuttamiseksi. Tavoitteena on, että vähintään 50 % nuorista aikuisista (25-34 -vuotiaista) suorittaa korkeakoulututkinnon ja 60 % työvoimasta osallistuu vuotuisesti jatkuvaan oppimiseen. Pienevien ikäluokkien myötä Suomi tarvitsee lisäksi opiskelijoiden ja työvoiman maahanmuuttoa kestävästi hyvinvoinnin turvaamiseksi. Näihin tavoitteisiin vastaaminen on kolmoishaaste korkeakouluille. Sekä tutkintokoulutuksen että jatkuvan oppimisen vaikuttavuutta on tarve kasvattaa samanaikaisesti. Lisäksi tarvitaan valmiutta inklusiiviseen, kaikki mukaan ottavaan ja saavutettavaan korkeakoulujen jatkuvaan oppimiseen sekä selkeitä ja ennakoitavia oppimiskäytännöitä, ohjausta ja palveluita, jotka tukevat ulkomaalaisten osaajien integroitumista Suomeen ja suomalaisille työmarkkinoille. On selvää, että korkeakoulujen valtionrahoituksella näitä moninaisia tehtäviä ei ole mahdollista hoitaa laadukkaasti. Jatkuvaan oppimiseen tarvitaan rahoituspohjaa laajentavia ja monipuolistavia toimintatapoja.

Korkeakoulujen jatkuvan oppimisen tarjonnan kivijalka on tutkimus ja TKI-osaaminen. Kansainvälisesti kilpailukykyinen ja vaikuttava TKI-toiminta tarvitsee riittävää osaamisen tasoa sekä osaavan ja TKI-toimintaan kyvykkään työvoiman saatavuutta. Korkeakoulujen jatkuvan oppimisen toteutuksilla voidaan osaltaan vahvistaa yritysten ja työvoiman osaamisen uudistumista ja saada näin vaikuttavuutta T&K-rahituslain myötä lisääntyvälle julkiselle T&K-rahitukselle.

II Korkeakoulujen jatkuvan oppimisen tarjonta nyt

Korkeakoulujen jatkuvan oppimisen tarjonnan muodot ovat:

- tutkintojen osia sisältävä koulutus, joka järjestetään täydennyskoulutuksena, avoimena korkeakouluopetuksena tai muutoin erillisinä opintoina,
- erikoistumiskoulutus sekä
- muu täydennyskoulutus.

Lisäksi jatkuvan oppimisen kokonaisuudessa tarkastellaan ohjaus- ja neuvontapalveluita (ml. digitaaliset palvelut) sekä maahanmuuttajille tarkoitettua valmentavaa koulutusta.

Avoim korkeakouluopetus

Avoim korkeakouluopetus on laajuudeltaan merkittävin korkeakoulujen jatkuvan oppimisen muoto. Avoimena korkeakouluopintoina tarjotaan korkeakoulututkintojen osia. Avoin yliopisto-opetus ja avoin ammattikorkeakouluopetus tarjoavat kaikille avoimen mahdollisuuden suorittaa korkeakouluopintoja. Opintoja voi suorittaa joustavasti esimerkiksi työn ohella tai vapaa-aikana. Avoimen korkeakouluopetuksen tavoitteena on edistää koulutuksellista tasa-arvoa, korkeakoulutuksen saavutettavuutta sekä elinikäistä oppimista. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen toiminnasta perittävistä maksuista annettujen valtioneuvoston asetusten nojalla korkeakoulut voivat periä avoimena korkeakouluopintoina tai muutoin erillisinä opintoina järjestetyistä opinnoista enintään 15 euroa opinto-oikeuteen kuuluvalta opintopisteeltä.

Avoimessa korkeakouluopetuksessa opiskelee tavoitteiltaan ja taustaltaan moninainen joukko opiskelijoita. Joukossa on myös korkeakoulujen tutkinto-opiskelijoita, jotka hyödyntävät opintoihinsa avoimen korkeakouluopetuksen tarjontaa. Säännöllisesti toteutettavia opiskelijatutkimuksia ei ole, mutta joitain tutkimuksia on 2010-luvulla tehty. Vuonna 2012 avoimiin korkeakouluopintoihin ilmoittautuneille tehdyn kyselytutkimuksen perusteella yli puolet opiskelijoista oli 30–40 -vuotiaita ja lähes viidennes yli 50-vuotiaita työelämässä olevia. Merkittävin motiivi opintoihin oli työelämässä tarvittavan osaamisen täydentäminen. (Haltia ym. 2014.) Avoimessa ammattikorkeakouluopetuksessa opiskelleille vuonna 2015 tehdyssä kyselyssä tutkintoon hakeutumisen ilmoitti syyksi 46 % ja ammattitaidon täydentämisen 37 % vastanneista (Kitunen ym. 2016). Vuonna 2018 avoimessa yliopisto-opetuksessa opiskelleille tehdyn kyselyn perusteella puolestaan ammattiin liittyvät opiskelun syyt olivat edelleen yleisimpiä. Tutkintotavoitteellisuus oli kuitenkin motiivina lisääntynyt myös avoimen yliopiston opiskelijoiden keskuudessa. (Tuomola 2020.)

Avoimeen yliopisto-opetukseen osallistujia vuonna 2021 oli noin 135 400. Määrä on lähes kaksinkertaistunut vuodesta 2010. Opintopisteitä vuonna 2021 suoritettiin 550 000. Lisäystä vuodesta 2010 on noin 200 000 opintopistettä.

Avoimen ammattikorkeakouluopetuksen kasvu on ollut huomattavan nopeaa: osallistujamäärä on vuodesta 2010 kymmenkertaistunut, vuonna 2021 osallistujia oli 90 600. Opintopisteissä kasvu on ollut samaa luokkaa, vuonna 2010 niitä suoritettiin vajaat 50 000, vuonna 2021 jo 574 500.

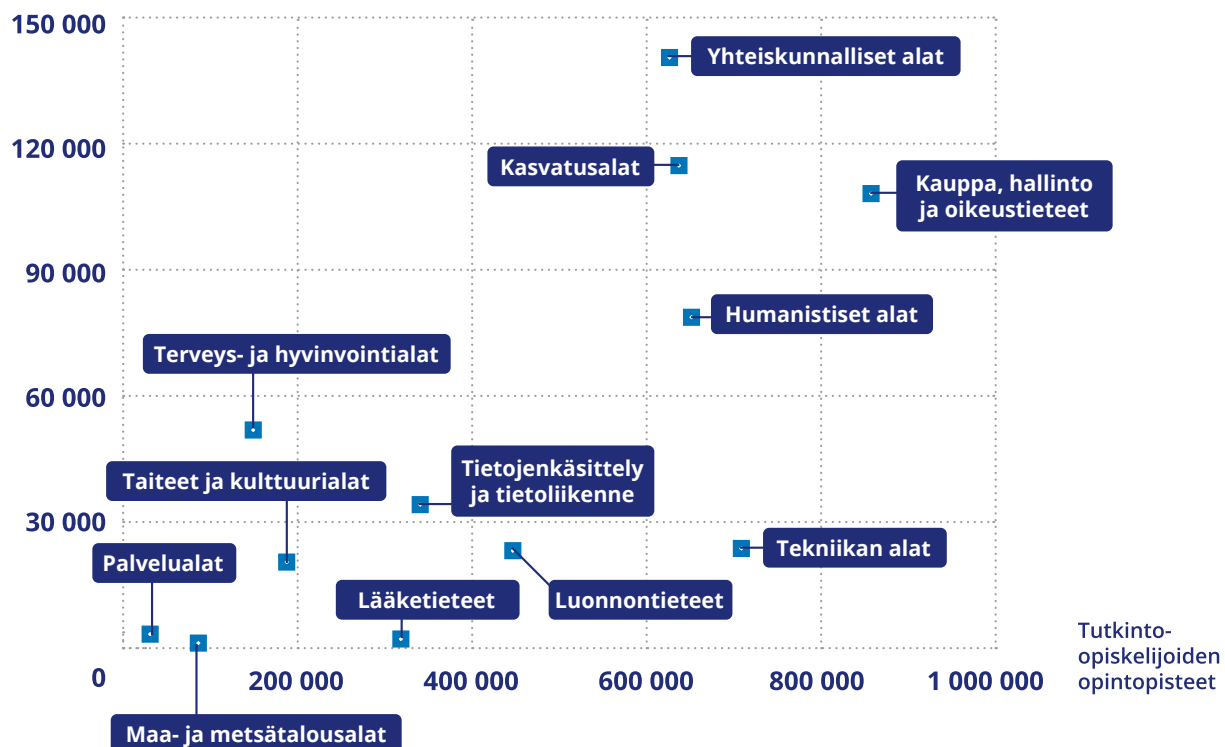
Viime vuosina avoimena korkeakouluopetuksena toteuttavat strukturoidut väyläopinnot ovat tärkein selittäjä avoimen opintopistesuoritusten merkittävälle lisääntymiselle. Vuonna 2021 väylän perusteella ammattikorkeakoulututkintoon johtavan koulutukseen paikan vastaanottaneita oli 3 477. Jos kaikki olisivat suorittaneet tyypilliset 60 opintopisteen väylä- tai polkuopinnot, olisivat nämä suorittaneet arviolta yli 200 000 opintopistettä, mikä vastaisi noin neljäkymmentä prosenttia avoimessa ammattikorkeakoulutuksessa vuosittain suoritettavista opinnoista.

Avoimen korkeakoulutuksen tarjonnan määrässä on alakohtaisia eroja. Yliopistoissa opintopisteitä suoritetaan eniten kaupan, hallinnon ja oikeustieteen aloilla, kasvatuksen alalla ja yhteiskunnallisilla aloilla. Näistä kaksi viimeksi mainittua ovat selvästi tarjonnassa ”yliedustettuna” kun vertailukohdaksi otetaan tutkinto-opiskelijoiden jakauma. ”Aliedustettuja” aloja puolestaan ovat mm. tekniikka ja luonnontieteet. Avoimessa ammattikorkeakouluopetuksessa puolestaan suurimmat alat ovat terveys- ja hyvinvointi sekä kauppa, hallinto ja oikeustieteet, joskaan eivät selvästi yliedustettuina. Aliedustettu ala on ammattikorkeakouluissakin tekniikka.

Seuraavat, alakohtaisia opintopistesuorituksia kuvaavat taulukot taustoittavat kysymystä, miten laajasti ja monipuolisesti avoimen korkeakoulutuksen potentiaali on hyödynnetty yhteiskunnan tarpeisiin vastaajana.

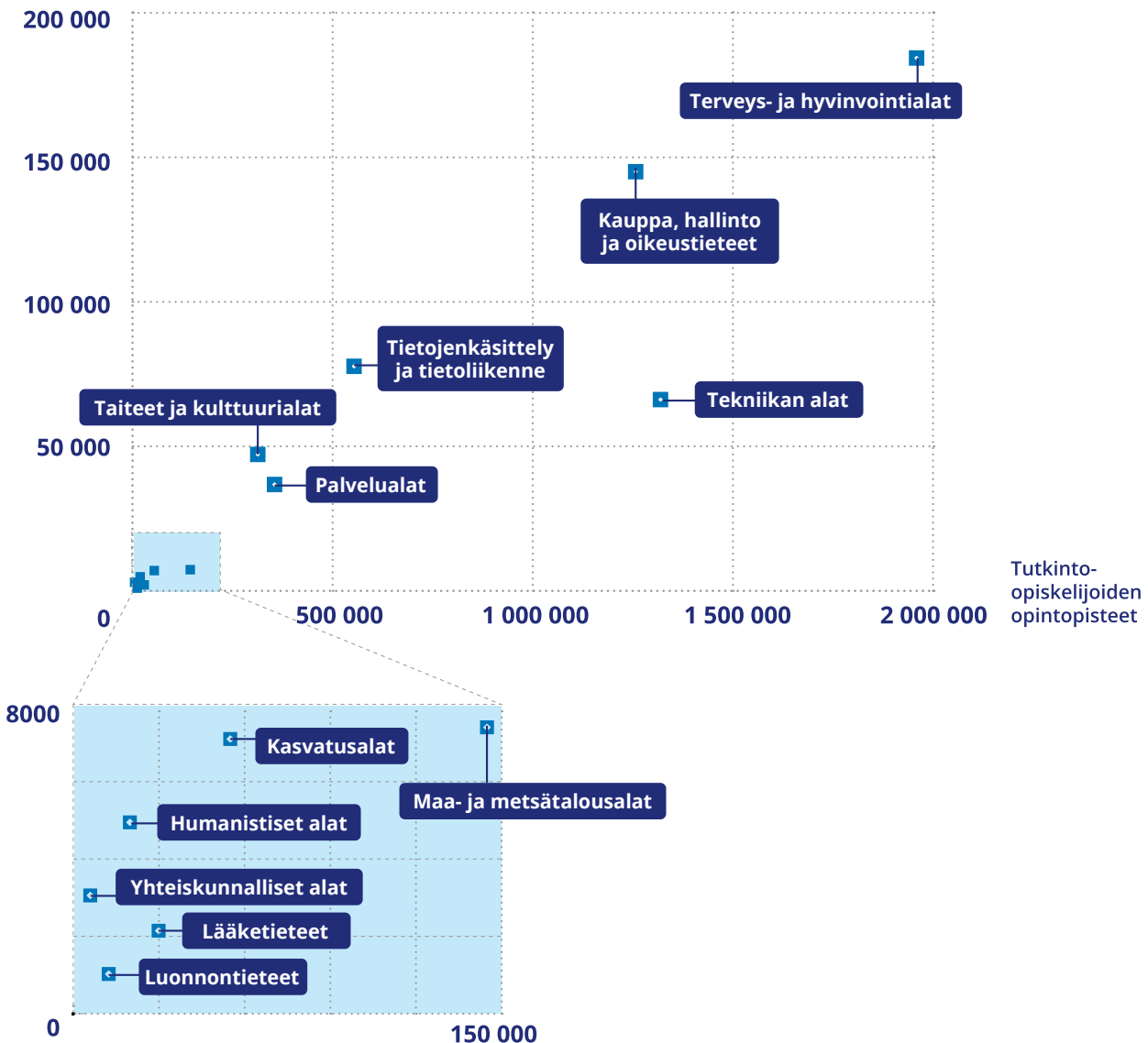
Kuvio 5. Yliopistojen tutkinto-opiskelijoiden suorittamat ja avoimen yliopisto-opetuksen opiskelijoiden suorittamat opintopisteet 2021 koulutusaloittain

Avoimen ja erillisten
opinto-oikeuksien opintopisteet

Kuvio 6. Ammattikorkeakoulujen tutkinto-opiskelijoiden suorittamat ja avoimen ammattikorkeakouluopetuksen opiskelijoiden suorittamat opintopisteet 2021 koulutusaloittain.

Avoimen ja erillisten
opinto-oikeuksien opintopisteet

Myös vapaan sivistystyön oppilaitokset tarjoavat avointa korkeakouluopetusta, ammattikorkeakouluopintoja vähäisemmässä määrin kuin yliopisto-opintoja. Järjestämistä ei ohjata kansallisesti. Tarjonta perustuu korkeakoulujen ja vapaan sivistystyön oppilaitosten välisiin yhteistyösopimuksiin. Korkeakoulut perivät vapaan sivistystyön oppilaitoksilta järjestämismaksuja. Vapaan sivistystyön oppilaitosten järjestämän opetuksen opintopistesuoritukset lasketaan rahoitusmallien mukaisesti korkeakoulujen hyväksi. Kun korkeakoulujen itsensä järjestämät avoimen opinnot ovat kustannuksiltaan opiskelijoille enintään 15 euroa/opintopiste, perivät vapaan sivistystyön oppilaitokset kustannukset kattaakseen opiskelijoilta huomattavasti korkeamman summan.

Vapaa sivistystyö pitää vahvuutenaan avoimen korkeakouluopetuksen järjestämisessä vahvaa ohjauksen roolia. Opiskeluvalmiuksien kehittämiseen ja opiskelijoiden tukeen kiinnitetään erityistä huomiota.

Erilliset opinto-oikeudet

Korkeakoulututkinnon osia voi suorittaa myös erillisinä opintoina. Tällöin korkeakoulu myöntää yhteisvalinnoista erillisenä prosessina opiskelijalle sisällöllisesti ja ajallisesti rajatun opinto-oikeuden tietyn opintokokonaisuuden suorittamiseen.

Täydennyskoulutus

Yliopistolain ja ammattikorkeakoululain mukaan yliopistot ja ammattikorkeakoulut voivat harjoittaa liiketoimintaa, joka tukee niiden lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Yliopistolain ja ammattikorkeakoululain mukaan yliopistot ja ammattikorkeakoulut voivat järjestää täydennyskoulutusta. Täydennyskoulutus on ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen harjoittamaa liiketoimintaa, joka ei saa hinnoittelultaan tai muutoin vääristää kilpailua ja jota ei ole sallittua tukea korkeakoulun julkiseen tehtävään annettavalla julkisella rahoituksella. Täydennyskoulutus voi koostua tutkintokoulutuksen sisällöistä tai se voi muutoin tukea korkeakoulujen lakisääteisten tehtävien toteuttamista.

Valtioneuvoston vuoden 2021 selvitys- ja tutkimussuunnitelmaan kuuluva hanke Koulutusmarkkinat Suomessa (KARMA) kuvaa raportissaan Suomessa markkinaehtoisesti toteutettua, työikäiselle aikuisväestölle suunnatun ja työelämän tarpeisiin vastaavan koulutuksen laajuutta ja tarjontaa. Työelämän tarpeisiin vastaavaa, aikuisille suunnattua lyhytkestoista koulutusta tarjotaan sekä yhteiskunnan tukemana, että liiketoimintana. Julkisomisteiset oppilaitokset voivat toimia yksityisillä markkinoilla siltä osin kuin toiminta ei kuulu valtionosuusrahoituksen piiriin. Ne voivat esimerkiksi myydä räätälöityä koulutusta yrityksille tai osallistua julkisiin hankintoihin. Ne voivat myös myydä markkinaehtoisesti sellaisia tutkintoja, jotka eivät ole osa Suomen virallista tutkintojärjestelmää, kuten liikkeenjohdon koulutuksina laajasti tarjottavat MBA tai eMBA. KARMA-selvityksen johtopäätösten mukaan aikuisten jatkuvan oppimisen kysyntää kanavoituu julkisvetoiseen ja tutkintotavoitteiseen koulutukseen sellaisissakin tilanteissa, joissa lyhyempi ja/tai markkinaehtoinen koulutus olisi toimiva ratkaisu. (Siltanen et al. 2022.)

Kansallinen tietoaieisto korkeakoulujen täydennyskoulutustoiminnasta on toiminnan taloutta tarkastelevaa.

Kuvio 7. Korkeakoulujen koulutusliiketoiminnan tuotot

Koulutusliiketoiminnan tuotot (pl. konserniyhtiöt)		
	Tilastovuosi	Euroa
Ammattikorkeakoulut	2019	26 306 180
	2020	23 509 742
	2021	25 171 682
Yliopistot	2019	25 288 264
	2020	21 678 338
	2021	29 034 801

Ammattikorkeakoulujen koulutusliiketoiminnan tuotot vuonna 2021 olivat 26,3 miljoonaa euroa ja yliopistojen tuotot olivat 29 miljoonaa euroa. Tuotoissa ei ole huomioitu korkeakouluista eriytettyjen täydennyskoulutusorganisaatioiden tuottoja. Yhtiötetyistä organisaatioista volyymiltaan suurimmat toimijat ovat Aalto-yliopiston Aalto University Executive Education Oy:n (Aalto EE) –alakonserni, jonka liikevaihto vuonna 2021 oli 20 miljoonaa euroa, ja Helsingin yliopiston HY+, jonka liikevaihto vuonna 2021 oli 4,3 miljoonaa euroa.

Erikoistumiskoulutus

Vuonna 2015 lainsäädännöllä käyttöön otetut korkeakoulujen erikoistumiskoulutukset on tarkoitettu korkeakoulututkinnon suorittaneille ja työelämässä toimiville ja niille, joilla korkeakoulu toteaa muutoin olevan opintoja varten riittävät tiedot ja valmiudet. tavoitteena on tarjota työelämässä toimiville asiantuntijoille ja asiantuntijoiksi tähtääville osaamista korkeakoulujen tutkimus- ja kehittämisosaamiselle ja painoaloille perustuvalla koulutuksella. Erikoistumiskoulutuksilla tuotetaan osaamista sellaisilla asiantuntijuuden aloilla, joilla ei ole markkinaehtoisesti toteutettua koulutustarjontaa. Erikoistumiskoulutusten ei siis ole tarkoitus kilpailla avoimilla koulutusmarkkinoilla toimivan tarjonnan kanssa. Erikoistumiskoulutuksessa opiskelijalta saadaan periä maksuna enintään 120 euroa opinto-oikeuteen kuuluvalta opintopisteeltä.

Erikoistumiskoulutuksena voidaan järjestää vain koulutus, jonka perusteista on sovittu yliopistojen tai ammattikorkeakoulujen keskinäisessä yhteistyössä. Sopimuksen syntyminen edellyttää, että sopimuksen sopijaosapuolet muodostavat niiden yliopistojen tai ammattikorkeakoulujen enemmistön, joilla on koulutusvastuu sillä koulutusaloilla, jolla erikoistumiskoulutus järjestetään. Sopimusmenettelyn aikana on tehtävä yhteistyötä työ- ja elinkeinoelämän edustajien kanssa. Työelämää edustavat tahot sekä tapa, jolla työelämän edustajat ovat osallistuneet sopimusmenettelyyn, on kirjattava sopimukseen. Sopimusmenettely tähtää siihen, että erikoistumiskoulutuksilla vastataan yhteiskunnallisesti merkittävään pysyväisluonteiseen ja syvälliseen asiantuntijuuden kehittämistarpeeseen. Ne ovat luonteeltaan erilaisia kuin nopeasti muuntuvat ja toteutettavat lyhyemmät täydennyskoulutukset. Erikoistumiskoulutukset ovat vähintään 30 opintopisteen laajuisia ja ne sisältyvät kansalliseen tutkintojen viitekehukseen tasoille kuusi ja seitsemän. Opetushallitus pitää erikoistumiskoulutuksista julkista luetteloa. Ylipistoissa erikoistumiskoulutuksiin on osallistunut enimmillään hieman yli 400 henkilöä (vuonna 2019), vuonna 2020 osallistujia oli 210. Eniten osallistuttiin yhteiskunnallisten alojen (28 %) ja terveys- ja hyvinvointialojen (27 %) koulutuksiin. Vuonna 2020 ammattikorkeakoulujen erikoistumiskoulutuksissa osallistujia oli 1260. Lähes 80 % näistä osallistui terveys- ja hyvinvointialojen koulutuksiin.

Rajat ylittävä korkeakoulutus

Opiskelijaliikkuvuus vähentyi COVID19-pandemian myötä merkittävästi. Rajat ylittävä korkeakoulutus, esimerkiksi etäopinnot, franchising- järjestelyt, yhteistutkinnot ja etäkam-pukset ovat rajat ylittävän koulutuksen (TNE) muotoja, jotka ovat puolestaan lisääntyneet viime vuosina. COVID19-pandemian myötä korkeakoulutus digitalisoitui ja globaali verkko-tarjonta lisääntyi voimakkaasti. Korkeakoulujen kansainvälisillä kaupallisilla alustoilla tarjotaan verkkotarjontaa käytetään laajasti osaamisen päivittämiseen kaikkialla maailmassa. Digitaalisten sisältöjen ja erilaisten etätoteutusten lisääntymisen myötä globaalin korkeakoulutusmarkkinan arvon on arvioitu kasvavan vuosien 2020-2024 aikana merkittävästi, Technavion arvion mukaan noin 37,8 miljardilla dollarilla (Technavio, OECD).

Maailmanlaajuinen koronapandemia vaikeutti vuonna 2020 liikkumista maasta toiseen, mutta tämä ei näy kansainvälisten opiskelijoiden määrän vähenemisenä, sillä pandemia-aikana opintoja on pystytty järjestämään etäopintoina. Kansainvälisten opiskelijoiden määrä kasvoi OECD-maissa vuonna 2020 edellisvuoteen verrattuna. OECD-maissa kansainvälisiä opiskelijoita oli yhteensä 4,4 miljoonaa (4,2 milj. 2019) ja EU22-maissa yhteensä 1,4 miljoonaa (1,3 milj. 2019). Suomessa kansainvälisten opiskelijoiden määrä pysyi edellisvuoden tasolla 24 000 opiskelijassa.

Kansainvälisiä opiskelijoita on Suomessa 8 % kaikista korkeakoulujen opiskelijoista. Kansainvälisten opiskelijoiden osuus kasvaa koulutusasteen myötä. Alemman korkeakouluasteen opiskelijoista 6 % on kansainvälisiä opiskelijoita, ylemmän korkeakouluasteen opiskelijoista 10 % ja tutkijakoulutusasteen opiskelijoista 25 %. Trendi on samansuuntainen kaikissa OECD-maissa. (OECD 2022.)

Eurooppa-neuvosto kehotti jäsenmaita ja komissiota vuoden 2017 päätelmissään vahvistamaan korkeakoulujen strategisia kumppanuuksia koko EU:ssa. Jäsenmaat antoivat korkeakoulu yhteistyön vahvistamiselle ja EU:n alueen koulutusyhteistyölle tukensa EU neuvoston päätöslauselmalla vuonna 2021. Erasmus+ -rahoituksen tuella Eurooppalaiset yliopistot -verkostoja on syntynyt tähän mennessä 44. Verkostot kehittävät yhteistyössä korkeatasoista koulutusta, kuten esimerkiksi pieniä osaamiskokonaisuuksia, tutkimusta ja innovaatioita sekä lisäävät liikkuvuutta. Verkostot edustavat 340 korkeakoulua 31 maasta. Suomalaisia korkeakouluja on verkostoissa mukana 14.

Jatkuvaa oppimista tukevat digitaaliset palvelut

Nykytilassa jatkuvaa oppimista tukevat lukuisat korkeakoulujen omat koulutustarjonnan esittelyn, koulutukseen ilmoittautumisen ja osallistumisen palvelut sekä kansallisista palveluista opintopolku.fi, johon kootaan myös avoimen korkeakouluopetuksen tarjontaa. Tutkinnon osien opintosuoritukset tallennetaan VIRTAtietovarantoon, josta ne ovat nähtävissä ja tieto niistä eteenpäin jaettavissa KOSKI-luovutuspalvelun kautta.

Käynnissä on kaksi merkittävää, toisiaan tukevaa jatkuvan oppimisen kansallista kehittämishanketta. Toinen on kaikki suomalaiset korkeakoulut kokoava, korkeakoulu vetoisesti organisoitunut Korkeakoulujen Digivisio 2030, toinen ministeriöiden välisenä yhteistyönä koordinoitu Jatkuvan oppimisen digitaalisen palvelukokonaisuuden (JOD) kehittäminen. Kummasakin kehitetään jaettua koulutustarjontaa, yksilöiden osaamista ja työmarkkinainformaatiota yhdisteleviä palveluita jatkuvan oppimisen tueksi tavoitteena yksi yhdistävä näkymä näihin palveluihin.

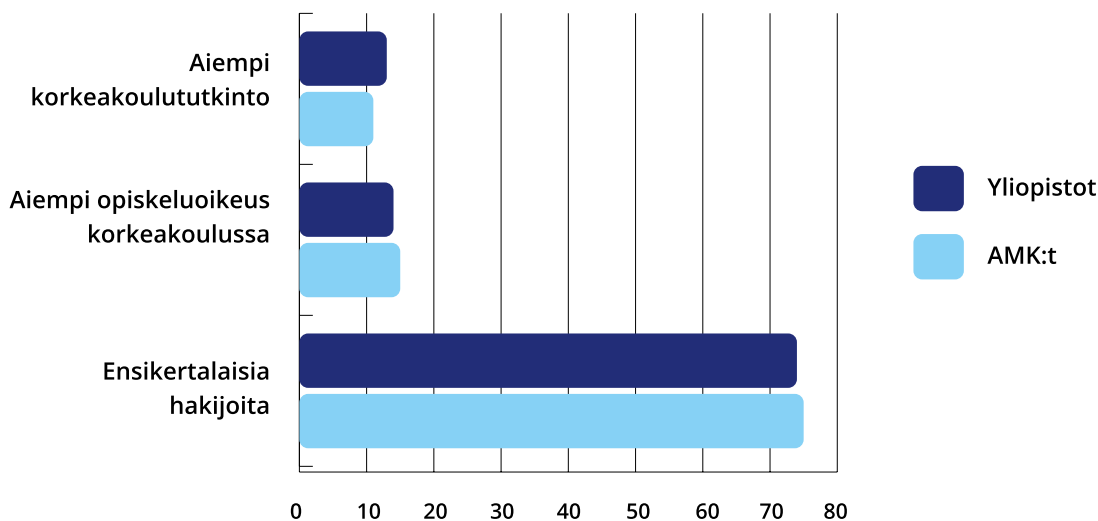
Korkeakoulujen Digivisio 2030 -hankkeen tavoitteena on luoda kansainvälisesti arvostettu oppimisen ekosysteemi, joka ensivaiheessa perustuu Digivision digitaalisille palveluille, korkeakoulujen yhteiselle opintotarjonnalle sekä vuorovaikutukselle yritysten ja yhteiskunnan kanssa. Ekosysteemin digitaalisten palveluiden kautta elinikäinen oppija voi joustavasti ja jatkuvasti suorittaa omiin yksilöllisiin tarpeisiinsa sopivia opintoja yli korkeakoulurajojen sekä kehittää osaamistaan avoimen kurssitarjonnan avulla Digivisiossa kehitettävä jatkuvan ja joustavan oppimisen tarjotin on käyttäjälle näyttäytyvä yksi palvelu, joka niveltyy saumattomasti osaksi muita kansallisia palveluita. Jatkuvan ja joustavan oppimisen tarjottimen keskeiset elementit ovat kurssitarjonta, tunnistautuminen, personointi, ohjaus ja ilmoittautuminen. Digivision tavoitteena on toteuttaa oma brändi, joka vahvistaa Digivision skenaarion mukaisesti korkeakoulujen omia brändejä.

JOD-hankkeen päätavoitteena on rakentaa yksilöiden koko elinkaaren ajan käytössä oleva valtakunnallinen jatkuvan oppimisen digitaalinen palvelukokonaisuus, joka tukee sujuvia siirtymiä koulutuksen ja työelämän välillä. Digivision jatkuvan ja joustavan oppimisen tarjotin niveltyy saumattomasti osaksi muita kansallisia palveluita, kuten jatkuvan oppimisen digitaalista palvelukokonaisuutta (JOD).

Johtopäätöksiä

Korkeakoulujen täydennyskoulutuksen tarjonta ja osallistujamäärät näyttävät vo-lyymiltään pienenä suhteessa työelämässä tunnistettuihin ja ennakoituihin osaamisen täydennystarpeisiin. Mahdollisuutta tarjota räätälöityä täydennyskoulutusta tai tutkintoon johtavaa tilauskoulutusta on toistaiseksi hyödynnetty vähän. Työnantajien ja koulutukseen osallistuvien yksilöiden mahdollisuudet kustannusten kattamiseen vaihtelevat. Korkeakoulujen jatkuvan oppimisen tarjonnan kokonaisuus on ilmeisen vaikeasti hahmotettava ja koulutustuotteiltaan heikosti tunnettu ja vetovoimailtaan heikko. Tunnettavuudeltaan vahvaa maksutonta tutkintokoulutusta päädytään käyttämään jatkuvan oppimisen tarpeisiin.

Kuvio 8. Yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa paikan vuonna 2022 vastaanottaneiden ensikertalaisuus, aiemmat korkeakoulututkinnot ja aiempi opiskelu-oikeus. (Lähde: Vipunen)

Avoimen korkeakoulutuksen kasvu on ollut viime vuosina huomattavaa. Opintopistesuoritukset ovat kasvaneet osallistujamääriä enemmän, mikä heijastanee väyläopintojen käytön nopeaa lisääntymistä. Mahdollisuus päästä tutkinto-opiskelijaksi avoimessa korkeakoulussa suorittajien opintojen perusteella on käytännössä ahdas ja opiskelijan kannalta vaikeasti ennakoitava väylä, minkä vuoksi merkittävä osa avoimia korkeakouluopintoja suorittaneista hakee tutkinto-opiskelijaksi yhteishaun kautta. Ammattikorkeakoulut ovat yliopistoja enemmän kehittäneet reittiä avoimesta korkeakouluopetuksesta tutkinto-opiskelijaksi. Kansainvälisille markkinoille suunnatut polku- ja väyläopinnot, myös maksulliset sellaiset, ovat korkeakoulujen kansainvälisen opiskelijarekrytoinnin ja koulutusviennin uusia avauksia.

III Kansallinen korkeakoulujen jatkuvan oppimisen strategia 2030: Maailman osaavimman ja sivistyneimmän kansan kotimaaksi

Yhteiskunnallinen tarve on selkeä: Tulevaisuuden osaamistarpeisiin vastaamiseksi tarvitaan lisää osaajia ja korkealaatuisia korkeakoulutusta, tutkimusta ja innovaatiotoimintaa sekä vahvaa kytkeytymistä muualla tuotettuun uuteen tietoon.

Korkeakoulujen yhteinen tahto uudistua ja uudistaa yhteiskuntaa jatkuvan oppimisen ratkaisulla on kansallisen korkeakoulujen jatkuvan oppimisen strategian keskeinen lähtökohta. Kansallinen strategia ei ole yhtenäistämisstrategia. Kaikki korkeakoulut eivät toimi samoin. Järkevä ja tehokkuutta tuova työnjako, yhteistyö sekä alueelliset ja eri toimijoiden tarpeet ja tavoitteet ovat asioita, joita korkeakoulut huomioivat käytännön toteutuksissaan eri tavoin.

Edellytykset kehittää korkeakoulujen jatkuvan oppimisen ratkaisuja kansallisiin ja globaaleihin tarpeisiin ovat erinomaiset. Korkeakouluilla on kansalaisten luottamus. Suomalaiset arvostavat sivistystä, tiedettä ja osaamista. Korkeakouluilta odotetaan ratkaisuja yhteiskuntamme ja maailman kohtaamiin haasteisiin. Vahva luottamus osaamiseen on perustelut vahvan julkisen investoinnin yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin. Vahva julkinen resursointi korkeakoulutukselle ja TKI-toiminnalle on ollut menestysresepti, jonka vaikutukset ovat koko yhteiskunnan kannalta merkittäviä.

Jatkuvan oppimisen parlamentaarisen uudistuksen linjauksissa (VN 2020) määritellään, että jatkuvalla oppimisella tarkoitetaan koko elämänkaaren jatkuvaa osaamisen kehittymistä ja kehittämistä. Tässä kansallisessa korkeakoulujen jatkuvan oppimisen strategiassa keskitytään muuhun kuin siihen koulutukseen, johon opiskelijat on valittu tutkintoa suorittamaan opiskelijavalinnalla.

Lisäksi jatkuvan oppimisen kokonaisuudessa tarkastellaan ohjaus- ja neuvontapalveluita sekä valmentavaa koulutusta. Jatkuvan oppimisen toteutuksilla on vahva yhteys korkeakoulujen tutkintokoulutukseen, TKI-toimintaan ja korkeakoulujen kokonaisvaltaiseen laadunvarmistusjärjestelmään. Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vision 2030 toimeenpanoon liittyneillä korkeakoululakien muutoksilla (HE 152/2018 vp) vahvistettiin jatkuvan oppimisen koulutuksen tarjoamista ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen tehtävänä. Lakiuudistuksen tavoitteena oli tarjota korkeakouluille uusia mahdollisuuksia vastata tulevaisuuden osaamistarpeisiin parantamalla jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia ja helpottamalla näin nuorisoikäluokkien korkeakoulutukseen pääsyä.

Lähtökohdat strategian perustaksi

Toimintaympäristöstä, suomalaisten korkeakoulujen nykytilan analyysistä ja yhteiskunnan odotuksista voidaan johtaa keskeiset lähtökohdat korkeakoulujen jatkuvan oppimisen strategian perustaksi.

Tutkimus ja TKI-osaaminen jatkuvan oppimisen perustana on korkeakoulujen ainutlaatuinen erottumistekijä koulutusjärjestelmässä ja jatkuvan oppimisen markkinassa

- Perustamme korkeakoulujen jatkuvan oppimisen tarjonnan laadukkaaseen tutkimukseen ja TKI-osaamiseen, koska se on korkeakoulujen ainutlaatuinen erottumistekijä koulutusmarkkinassa.
- Hyödynnämme korkeakoulujen ainutlaatuisen mahdollisuuden yhdistää uusien osaajien kouluttamisen sekä työpaikkojen ja innovaatioekosysteemien tukemisen uudella tutkimustiedolla

Yksilön mahdollisuuksia oppia sekä yhteisöllistä osaamista ja uudistumista

- Kannamme vastuuta jokaisen yksilön mahdollisuudesta kouluttautua ja sivistyä. Tuemme mahdollisuuksia hyvään elämään, onhan koulutus vahvin vastavoima työn polarisaation riskille ja varmin turva muutoksissa pärjäämiselle.
- Olemme työyhteisöjen luotettava kumppani viimeisimmän tieteellisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa, organisaatioiden uudistumisessa ja osaamisen kehittämisen strategisissa ratkaisuissa.

Yhteiseksi hyväksi

- Vastaamme ennakoivalla otteella ja ketterästi jatkuvan oppimisen keinoin työmarkkinoiden uusiin osaamis- ja osaajatarpeisiin, samalla uudistaen tutkintokoulutusta
- Rakennamme jatkuvan oppimisen uusilla ratkaisuilla Suomen kestävästä kilpailukykyä ja hyvinvointia.

Avoimuus ja yhteistyö

- Eri toimijoita yhdistävillä ekosysteemeillä ja aktiivisella toimimisella alueellisissa, kansallisissa ja globaaleissa verkostoissa luomme perustan koulutuksen työelämärelevanssille sekä laaja-alaiselle ja vaikuttavalle innovaatiotoiminnalle.
- Korkeakoulujen yhteistyöllä ja digitaalisuuden hyödyntämisellä mahdollistamme kasviin koulutus-, osaamis- ja TKI-tarpeisiin vastaamisen kestävästi.

Aktiivisuus kysynnän rakentamisessa

- Jatkuvan oppimisen ratkaisujen lähtökohtana on kestävästi resursoidut korkeakoulujen lakisääteiset tehtävät, laadukas tutkintokoulutus ja tutkimus.
- Toimenpiteillämme rakennamme jatkuvan oppimisen tarjontaa aktiivisesti tavoitellen maltillista jatkuvan oppimisen kysynnän kasvua myös muista kuin julkisista rahoituslähteistä.

Missio ja visio

Korkeakoulujen jatkuvan oppimisen tarkoitus ja tehtävä (Missio)

Tässä strategiassa kohteena oleva korkeakoulujen jatkuva oppiminen tarjoaa taustoiltaan ja elämäntilanteiltaan erilaisille yksilöille sekä yhteisöille heidän tarpeisiinsa vastaavia ja yhteiskuntaa uudistavia oppimismahdollisuuksia.

Korkeakoulujen jatkuvalla oppimisella nostetaan koko kansakunnan koulutus- ja osaamistasoa ja mahdollistetaan osaltaan se, että vähintään 50 % nuorista suorittaa korkeakoulututkinnon vuonna 2030 ja koko aikuisväestön osaamistaso nousee.

Kaikille saavutettavalla jatkuvalla oppimisella lisätään yhteiskunnallista osallistumista ja osallisuutta. Korkeakoulujen jatkuva oppiminen vahvistaa kansakunnan sivistysperustaa ja tieteeseen ja tutkimukseen perustuvaa maailmankuvaa.

Korkeakoulujen jatkuvan oppimisen strategiseksi tavoitetilaksi olemme määritelleet (Visio)

- Yliopistot ja ammattikorkeakoulut ovat arvostettuja ja aktiivisesti hyödynnettyjä jatkuvan oppimisen kumppaneita yksilöiden ja yhteisöjen tarpeisiin.
- Yliopistot ja ammattikorkeakoulut ovat jatkuvan oppimisen rohkeita kehittäjiä ja ratkaisujen tuottajia, edistäen näin yhteiskunnan sivistysperustan ylläpitämistä ja uudistamista, elinkeinojen uudistumista ja menestystä sekä hyvinvoinnin perustan vahvistumista.
- Koko kansakunnan osaamis- ja koulutustaso nousee, kun jokaisella on mahdollisuus uudistaa osaamistaan ja sivistyä tutkimukseen ja TKI-osamiseen rakentuvalla opetuksella ja oppimisella.
- Työelämän tarpeisiin vastaava jatkuvan oppimisen tarjonta rakentuu työelämän kanssa yhdessä tuotetulle ja tulkittulle ennakointitiedolle osaamistarpeista.
- Jatkuvan oppimisen tarjonta on helposti saavutettavaa, selkeästi löydettävissä ja joustavasti hyödynnettävissä.
- Tunnettu, arvostettu ja vetovoimainen jatkuvan oppimisen tarjonta vapauttaa tutkintokoulutuksen resurssia nuorten koulutustason nostoon.
- Jatkuvan oppimisen ja TKI-toiminnan kytkeminen uudistaa työyhteisöjä, rikastaa koulutusta ja vahvistaa näin TKI-toiminnan vaikuttavuutta.
- Jatkuva oppiminen tarjoaa myös kansainvälisille opiskelijoille ja työvoimalle toimivia reittejä suomalaisille työmarkkinoille.
- Korkeakoulujen jatkuvan oppimisen merkitys ja arvo kansakunnan sivistysperustan vahvistajana tunnustetaan.

Strategiset 3+1 toimenpidekokonaisuutta

Työn murroksen ja teknologian nopean kehityksen myötä yhteiskunnassamme on kasvava tarve yhtäaikaaisesti sekä nostaa koulutustasoa että tuottaa ratkaisuja työväestön osaamistason nostoon. Tarvitaan joustavia, vetovoimaisia ja selkeitä opintopolkuja, ketterästi uudistuvaa koulutustarjontaa ja osaamiskursseja ja tutkintoja, jotka mahdollistavat jatkuvan oppimisen elämän eri tilanteissa. Samanaikaisesti kansallisena tavoitteena on, että vähintään 50 % nuorista aikuisista (25–34 -vuotiaat) suorittaa korkeakoulututkinnon, mikä tarkoittaa merkittävää aloituspaikkojen lisäämistarvetta yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tutkintokoulutukseen. Tähän kaksoishaasteeseen korkeakoulut voivat vastata kestävästi vain uudella koulutusten toteutustavoilla, sekä erikoistumisella, yhteistyöllä ja skaalautumisen mahdollistavalla digitaalisuudella. Monipuolistuva rahoitus pohja on välttämättömyys koulutustarjonnan kasvulle ja laadun turvaamiselle.

Rakennamme tulevaisuuden jatkuvan oppimisen tarjonnan seuraavan 3+1 strategisen toimenpiteiden kokonaisuuden varaan:

Kuvio 9. Kansallisen korkeakoulujen jatkuvan oppimisen strategian 3+1-toimenpidekokonaisuus

TAVOITE 1

Selkeä asiantuntijana kehittymisen ja pätevöitymisen polku

Jatkuvan oppimisen tarjonta on uudistunut nykyistä selkeämmiksi kokonaisuuksiksi, jotka tunnustetaan ja joita arvostetaan sekä oppijoiden keskuudessa, että työmarkkinoilla. Tarjonta kumuloituu asiantuntijana kehittymisen poluksi.

- Jatkuvan oppimisen tarjonnan selkeyttämiseksi ja asiantuntijana kehittymisen kumuloituvien polkujen vahvistamiseksi on luotu Eurooppa-neuvoston suosituksen mukainen ”pienien osaamiskokonaisuuksien” konsepti ja niiden tarjontaa. Erikoistutkimuskoulutusten valmistelu ja toteutus on sujuvaa ja ne ovat vahvistuneet polkuna syvälliseen asiantuntijuuteen.
- Kansainvälisille osaajille ja Suomessa jo oleville ulkomaalaistaustaisille henkilöille suunnatut pätevoittävät tai muutoin työmarkkinoilla tarvittavat osaamiskokonaisuudet on selkeytetty, mukaan lukien tarvittavat kotimaisten kielten osaamista tukevat ratkaisut. Kansainvälisten osaajien neuvonta ja ohjaus tukevat integroitumista Suomeen ja suomalaisille työmarkkinoille.

Pienet osaamiskokonaisuudet

Korkeakoulujen jatkuvan oppimisen tarjontaa, ensi vaiheessa erityisesti työelämätarpeisiin vastaavaa täydennyskoulutusta, uudistetaan työelämän kanssa yhdessä kehitettävillä, joustavasti uudistuvilla pienillä osaamiskokonaisuuksilla. Pienillä osaamiskokonaisuuksilla (micro-credentials) tarkoitetaan kohdennettuja tietoja ja taitoja tarjoavia oppimiskokonaisuuksia ja niiden oppimistulosten (digitaalista) kirjausta. Pieniä osaamiskokonaisuuksia voidaan tuotekehittää myös osaksi tutkintokoulutusta ja hyödyntää niitä tutkintokoulutuksen lisäksi myös avoimessa korkeakouluopetuksessa..

Eurooppa-neuvoston kesäkuussa 2022 antaman suosituksen mukaan ’pienellä osaamiskokonaisuudella’ tarkoitetaan niiden oppimistulosten kirjausta, jotka oppija on hankkinut pienen oppimismäärän jälkeen. Näitä oppimistuloksia on arvioitu avointen ja selkeästi määriteltyjen kriteerien perusteella. Pieniin osaamiskokonaisuuksiin johtavien oppimiskokemusten tarkoituksena on tarjota oppijalle erityisiä tietoja, taitoja ja osaamista, jotka vastaavat yhteiskunnallisiin, henkilökohtaisiin, kulttuurisiin tai työmarkkinoiden tarpeisiin. Käytännössä pienet osaamiskokonaisuudet ovat ketterästi muotoutuvaa täydennyskoulutustarjontaa.

- Pienet osaamiskokonaisuudet ovat oppijan omistamia, ne voidaan jakaa ja ne ovat siirrettävissä.
- Ne voivat olla erillisiä tai ne voidaan yhdistää suurempiin osaamistodistuksiin.
- Ne pohjautuvat laadunvarmistukseen, joka perustuu kyseisellä osaamisalueella tai toimialalla sovittuihin standardeihin.
- Ne on mitoitettu ja niistä saa määrämuotoisen todisteen.

Tavoitteena ovat laadukkaat, luotettavat, tunnistetut ja arvostetut pienet osaamiskokonaisuudet, jotka kumuloituvat asiantuntijana kehittymisen poluksi. Kumuloituvuudella tarkoitetaan mahdollisuutta tarvittaessa yhdistää erilaisia pieniä osaamiskokonaisuuksia ja rakentaa niistä loogisia yhdistelmiä. Tärkeää on myös mahdollistaa pienten osaamiskokonaisuuksien tunnistaminen ja tunnustaminen eurooppalaisessa korkeakouluysteistyössä. Pienten osaamiskokonaisuuksien rakentamisessa keskeistä on yhteistyö työelämän ja erityisesti työnantajien kanssa, jotta kokonaisuuksien avulla syntyvistä uusista osaamisista tai pätevyyksistä voidaan nähdä selkeä työelämän tarve, mutta josta myös yksilö hyötyy urallaan etenemisen ja uusien työmahdollisuuksien kautta. Myös neuvonta ja ohjaus ovat tässä suhteessa olennaisia tukielementtejä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö käynnistää kansallisiin tarpeisiin vastaavan pienten osaamiskokonaisuuksien määrittelyn ja käyttöönoton selvitys- ja koekieluprosessin yhteistyössä korkeakoulujen ja sidosryhmien kanssa. Määrittelytyön lähtökohtana ovat Eurooppa-neuvoston kesäkuussa 2022 antama suositus (EU 2022) ja kehittämisprojektin yhteydessä luotu eurooppalaisen korkeakoulutusalueen yhteinen määrittely pienistä osaamiskokonaisuuksista (Microbol 2022). Tavoitteena on pienten osaamiskokonaisuuksien kansallisiin tarpeisiin vastaava käsitelmäärittely sekä käyttöönoton kriteerit, joiden perustalle vahvat, sisällöllisesti työelämää uudistavat koulutusbrändit rakennetaan. Korkeakoulut kehittävät koulutussisällöt yhteistyössä työelämän kanssa kysynnän ja tarjonnan kohtaannon varmistamiseksi. Kansallinen käyttöönotto tehdään alustatalous mahdollistaen siten, että huomioon otetaan sekä julkisen koulutusjärjestelmän että yksityisen sektorin tarjonta ja toiminnan reunaehdot.

Kansallisessa määrittelytyössä tunnistetaan, että pieniä osaamiskokonaisuuksia syntyy ja tarjotaan jo tälläkin hetkellä korkeakouluissa sekä kansallisesti että kansainvälisessä kontekstissa. Joissain maissa on otettu käyttöön tai on kehitteillä pienten osaamiskokonaisuuksien määrittelyn lisäksi myös niitä koskeva rekisteri tai palvelualusta.

Kansallisen valmistelun tarkoituksena onkin yhteisten määrittelyjen luominen pienille osaamiskokonaisuuksille ensi vaiheessa korkeakoulutuksen lähtökohdista mahdollistaen yksityisen koulutustarjonnan mukaan otto. Määrittelytyötä on mahdollista hyödyntää myöhemmin myös muiden koulutusmuotojen tarjonnan kehittämisessä. Tavoitteena on, että yhtenäiset määrittelyt ja toimintatavat mahdollistavat digitaalisessa palveluympäristössä yhteisillä pelisäännöillä toimimisen niin julkiselle kuin yksityisellekin koulutuksen tarjoajalle. Opetus- ja kulttuuriministeriö käynnistää OECD-yhteistyöhankkeen, jonka tuottamalla kansainvälisellä vertailutiedolla tuetaan pienten osaamiskokonaisuuksien kehittämistyötä. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö selvittää mahdollisuutta tukea pienten osaamiskokonaisuuksien kehittämistyötä mahdollisella kehittämis- ja pilotointirahoituksella.

Erikoistumiskoulutukset polkuna asiantuntijuuteen

Vuonna 2015 käyttöön otettujen korkeakoulujen erikoistumiskoulutusten tavoitteena on tuottaa osaamista sellaisilla asiantuntijuuden aloilla, joilla ei ole markkinaehtoisesti toteutettua koulutustarjontaa.

Tavoitteena on, että erikoistumiskoulutukset ovat selkeytyneet ja vahvistuneet ja niitä koskeva sääntely edelleen vastaa erikoistumiskoulutusten luonnetta syvälliseen asiantuntijuuteen tähtäävinä, yhteiskunnallisesti merkittävien tarpeisiin vastaavina ja suhteellisen pysyvinä koulutuksina, mahdollistaen myös nopeasti työelämätarpeisiin vastaamisen korkeakoulujen joustavilla ja sujuvilla valmisteluprosesseilla. Käynnistetään valmistelu, jolla kilpailuneutraliteetin vaatimuksen asettamat reunaehdot huomioon ottaen **joustavoitetaan erikoistumiskoulutuksen järjestämisehtoja siten, että tarjonta voi paremmin vastata todettuihin tarpeisiin sekä monipuolistua uusille aloille.**

Selvityshenkilöt Pentti Rauhala ja Helka Urponen (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2019:17) esittivät erikoistumiskoulutusten sopimusmenettelyn keventämistä. Erityisesti ehdot valtakunnallisesta koulutusalan yhteistyöstä ja uskottavasta työelämän yhteistyöstä on koettu korkeakouluissa usein hallinnollisesti raskaina ja koulutusten käynnistymistä estävänä asiana. Käynnistyvän valmistelun tavoitteena on parantaa sääntelyä siten, että korkeakoulut voivat vastata erikoistumiskoulutuksilla työelämän tarpeisiin nykyistä tarkoituksenmukaisemmin. Samassa yhteydessä kehitetään yhteistyömalleja erikoistumiskoulutusten valmistelun koordinaation parantamiseksi.

Kotimaisten kielten oppimiskäytännöt, pätevyystoimet ja valmentavat koulutukset

Suomalaisen yhteiskunnan kansainvälisyyden on vahvistettava. Koulutus- ja työperusteisen maahanmuuton lisääntymisen myötä palvelujärjestelmän on uudistuttava ottamaan vastaan ja palvelemaan tänne muualta muuttavia. Osaamisen ja sivistyksen kokonaisuudessa maahanmuuttajien onnistunut kotoutuminen on avaintekijä väestökehityksen ja työllisyyden kannalta. Maahanmuuttajien sekä maahanmuuttajataustaisten henkilöiden osaaminen on saatava täysimääräisesti käyttöön.

Tavoitteena ovat selkeät ja ennakoitavat kotimaisten kielten osaamista vahvistavat ja työmarkkinoilla tarvittavat ja sinne pätevyystoimet oppimiskäytännöt, sekä neuvonta ja ohjaus, jotka tukevat integroitumista Suomeen ja suomalaisille työmarkkinoille.

Käynnistetään ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen valmentavaa koulutusta koskeva valmistelu ja tehdään valmistelutyössä tarpeelliseksi todetut säädösmuutokset. Ammattikorkeakoululain mukaisesti (10§ Ammattikorkeakoulussa annettava opetus) ammattikorkeakoulut voivat järjestää maahanmuuttajille valmentavaa maksutonta koulutusta, jonka tavoitteena on antaa kielelliset ja muut tarvittavat valmiudet ammattikorkeakouluopintoja varten. Koulutuksen laajuudesta voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella. Yliopistolaissa ei ole säädetty mahdollisuudesta järjestää valmentavaa koulutusta.

Korkeakoulut kehittävät jatkuvan oppimisen palveluita ja koordinoitua yhteistyötä viranomaisten kanssa (esim. Valvira) siten, että **koulutus- tai työperusteisesti maahan muuttaneelle on tarjolla neuvontaa, valmennusta ja hänen lähtökodistaan sopiva kouluttautumisen tai pätevyystoimen palvelupolku.** Lisäksi korkeakoulut kehittävät mahdollisuuksia kielitaidon vahvistamiselle sekä oppimisvalmiuksien että yhteiskunta- ja työelämätaitojen kehittämiseksi siten, että Suomeen kotoutuminen ja merkityksellisen elämän luominen Suomessa onnistuvat.

Korkeakoulujen yhteistyötä vapaan sivistystyön oppilaitosten kanssa selkeytetään kieliopinnoissa ja korkeakouluopiskeluun valmentavan koulutuksen järjestämisessä kokonaiskuvan muodostamiseksi. Vapaan sivistystyön oppilaitoksilla on kokemusta kotimaisten kielten opetuksesta. Ne järjestävät jo myös korkeakouluun suuntaaville kieliopintoja ja kehittävät korkeakouluopiskeluvalmiuksia. Valmentavan koulutuksen ja kotimaisten kielten koulutuksen järjestämisessä hyödynnetään myös olemassa olevaa vapaan sivistystyön oppilaitosten verkostoa ja sen osaamista.

TAVOITE 2 Korkeakoulutuksen avoimuus lisää saavutettavuutta

Avoimella korkeakouluopetuksella on jatkossakin merkittävä yhteiskunnallinen tehtävä, johon sisältyy niin työelämän tarpeisiin vastaavan osaamisen päivittäminen ja uudistaminen kuin laajasti sivistysperustan vahvistaminen. Tehtävän toteuttamista tukevat korkeakoulujen yhteistyö ja digitaalisuus. Reitti avoimesta korkeakouluopetuksesta tutkinto-opiskelijaksi on selkeä, reilu ja yhdenvertaisuutta edistävä.

- Avoin korkeakouluopetus on monipuolista ja uutta kysyntää luovaa. Korkeakoulujen jatkuvaan oppimiseen osallistutaan nykyistä enemmän ja erilaisilla taustoilla.
- Reitti avoimesta korkeakouluopetuksesta tutkinto-opiskelijaksi on selkeä, ennakoitava, reilu ja yhdenvertaisuutta edistävä (ml. valmentava koulutus), ja se edistää erityisesti korkeakoulutuksessa epätyypillisten ryhmien mahdollisuutta nostaa koulutustasoaan kykyjensä vastaavaksi.

Avoimen korkeakouluopetuksen monipuolistuva sivistystehtävä

Avoimen korkeakouluopetuksen keskeisiä yhteiskunnallisia tehtäviä ovat tasa-arvon edistäminen ja kansallisen sivistysperustan vahvistaminen. Opiskelijoiden tarpeet ja tavoitteet ovat moninaisia. Osa hakee opetuksesta täydennystä ammatilliseen osaamiseen, osa tavoittelee pääsyä tutkinto-opiskelijaksi. Joillekin opinnot ovat tavoitteellista itsensä kehittämistä tai osallistumisen motiivina on puhdas oppimisen ilo. Opetuksen ja oppimisen järjestelyissä pyritään ottamaan huomioon erilaiset osallistujat ja heidän tavoitteensa.

Sivistysvaliokunta on mietinnössään (SiVM 19/2021 vp) linjannut, että joustava pääsy korkeakouluopintoihin turvataan ja korkeakoulutuksen saavutettavuuden lisäämisessä vahvistetaan vapaan sivistystyön roolia korkeakoulujen yhteistyökumppaneina. Vapaa sivistystyö voi valtakunnallisena verkostona tukea sitä, että avoimia korkeakouluopintoja on kaikkien saatavilla taloudellisesta asemasta ja kotipaikasta riippumatta.

Vaikka avoimen korkeakouluopetuksen tarjonta vaihtelee korkeakouluittain, painottuu se joihinkin aloihin ja tutkintokoulutuksen alkuvaiheen opintoihin. Avoimella korkeakouluopetuksella voisi olla nykyistäkin monipuolisempi rooli osaamisen täydentämisessä, päivittämisessä ja omaehtoisessa tavoitteellisessa opiskelussa. Vaikka kysyntälähtöisyys on avoimen korkeakouluopetuksenkin perusta, voi uusi tarjonta myös houkutella uusia opiskelijoita.

Tavoitteena on, että avoin korkeakouluopetus on monipuolista ja uutta kysyntää luovaa.

- Avoimen korkeakouluopetuksen merkittävä yhteiskunnallinen tehtävä on jatkossakin vahvistaa ja päivittää osaamista ja sivistysperustaa, ja se palvelee laajasti erilaisia ja erilaisin tavoittein opetukseen osallistuvia.
- Tulevaisuudessa avoimen korkeakouluopetuksen tehtävien toteuttamisessa korostuu korkeakoulujen yhteistyö sekä pedagogisesti perusteltujen digitaalisten ratkaisujen hyödyntäminen niin, että oppiminen edistyy ja oppija hyötyy.

Korkeakoulutuksen avoimuus voidaan ymmärtää laajemmin kuin vain avoimena korkeakouluopetuksena. Yksiselitteistä määritelmää ei kuitenkaan ole. Tyypillisesti avoimuudella viitataan opintoihin pääsyn helppouteen. Tähän liittyvät esimerkiksi valintamenettelyt (tai niiden puuttuminen) ja opintojen maksullisuus. Avoimuuden – tai saavutettavuuden (ks. Kosunen 2021) – ulottuvuuksiksi ja siihen vaikuttaviksi tekijöiksi nähdään muitakin: opetuksen ja oppimisen joustavuus ja räätälöitävyys, aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen, avoimet digitaaliset oppimisresurssit ja -ympäristöt. Erityisesti viimeksi mainituilla voidaan merkittävästi lisätä opiskelun ja oppimisen mahdollisuuksia, myös aikaan ja paikkaan niitä sitomatta. Yhteistyö nousee yhdeksi merkittäväksi tekijäksi, jolla korkeakoulut voivat lisätä opintojen saavutettavuutta mm. yhteistä tarjontaa ja oppimisresursseja kehittäen. (JRC 2016.) Korkeakoulujen jatkuvaan oppimiseen pätee sama kuin muuhunkin koulutukseen: sukupuoli, aiempi koulutus ja sosioekonominen tausta vaikuttavat osallistumiseen. Opintoihin pääsyn lisäksi saavutettavuudessa on kyse myös opinnoissa pärjäämisestä: missä määrin korkeakoulutuksessa voidaan poistaa esimerkiksi oppimisvalmiuksiin, vammaisuuteen tai kieleen liittyviä esteitä. Korkeakoulut laativat saavutettavuussuunnitelmansa vuoden 2022 aikana. Kukin korkeakoulu toteuttaa suunnitelmiaan omista lähtökohdistaan, mutta niitä hyödynnetään myös jatkuvan oppimisen kansallista strategiaa yhteistyössä toimeenpantaessa.

Ohjauksen tarkoituksena on selventää jatkuvan oppijan tulevaisuuden suunnitelmia. Ne voivat koskea ammattia, uraa, koulutusta ja opintoja tai muita elämään liittyviä valintoja. Ohjauksen avulla henkilön kyky ratkaista valintojaan koskevia ongelmia kasvaa, kun urahallinta ja itsesäätelytaidot paranevat.

Kun opiskelijan edellä mainitut taidot kasvavat, se lisää hänen kiinnittymistään opintoihinsa. Ohjauksen avulla jatkuvaan oppimiseen suunnatut voimavarat kohdentuvat oikein oppimistarpeisiin niin yksilön kuin yhteiskunnan näkökulmasta.

Toinen ohjauksen tärkeä tehtävä on kannustaa opinnoissa. Rakentava palaute ja kuuntelu lisäävät opiskelijan motivaatiota jatkaa opintojaan. On mahdollista, että opiskelijan aikaisemmista opinnoista on jo kulunut jonkin aikaa tai hänen opiskelukokemuksensa saattavat olla kielteisiä. Usein opintojen aloitusvaiheen ohjaukseen onkin syytä kiinnittää erityistä huomiota.

Tavoitteena on, että korkeakoulujen jatkuvaan oppimiseen osallistutaan nykyistä enemmän ja erilaisilla taustoilla.

- Inklusiivinen, kaikki mukaan ottava jatkuva oppiminen edellyttää, että korkeakoulut tarjoavat nykyistä enemmän oppimisvalmiuksien kehittämistä ja oppimisen tukea sekä **korkeakouluopintoihin valmentavaa koulutusta** niille, joilla valmiuksien puutteellisuus muodostaa esteen tai merkittävän haitan tutkinto-opintoihin tai jatkuvaan oppimiseen osallistumiselle.
- Korkeakoulut tukevat jatkuvan oppimisen saavutettavuutta **viestinnällä ja ohjauksella, opetusjärjestelyillä sekä avoimilla oppimisresursseilla ja -ympäristöillä**. Korkeakoulut lisäävät myös yhteistyötään toisen asteen ja vapaan sivistystyön oppilaitosten kanssa. Näillä toimilla edistetään henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan erilaisten, erilaisen koulutustaustan ja erilaisissa elämäntilanteissa elävien ihmisten hakeutumista ja pääsyä korkeakouluopintojen pariin sekä niissä pärjäämistä.

Avoimesta korkeakouluopetuksesta tutkinto-opintoihin

Korkeakoulut ovat lisänneet viime vuosina merkittävästi mahdollisuutta päästä tutkinto-opiskelijaksi avoimessa korkeakouluopetuksessa suoritettujen opintojen perusteella. Korkeakoulujen nimitys tälle reitille ei ole yhtenäinen. Yliopistot viestivät tutkintoon johtavista avoimen opinnoista väyläopintoina, ammattikorkeakoulut puolestaan pääasiassa polkuopintoina. Väyläopinnoilla ammattikorkeakoulut viittaavat erityisesti toisen asteen opintojen aikana tehtäviin opintoihin, joiden tarkoituksena on valmistaa korkeakouluopintoihin. Nimityksestä riippumatta koulutustason noston näkökulmasta selkeälle ja hyvin toimivalle reitille avoimen korkeakoulutuksen opinnoista tutkinto-opiskelijaksi on yhteiskunnallinen tarve. Yhtenäisempi termistö ja viestintä olisi kuitenkin opiskelijaksi hakevan edun mukaista.

Avoimen korkeakoulutuksen opintojen kautta tutkinto-opiskelijaksi valituilta on yleensä edellytetty 30-60 opintopisteen opintokokonaisuuden suorittamista täysipäiväisenä opiskeluna. Haku avoimen opintojen perusteella korkeakouluun perustuu yleensä opintojen määrään sekä opintomenestykseen, joiden tarkemmat kriteerit määritellään kunkin tutkintokoulutuksen valintaperusteissa. Valtakunnallisesti yhtenäisiä käytäntöjä ei ole.

Väylä- tai polkuopinnot eivät oikeuta opintotukeen, joten opiskelijan on kyettävä turvaamaan toimeentulonsa opiskelun aikana. Opiskelijat saattavat opiskella suurelta osin tutkinto-opiskelijoiden kanssa yhdessä. Avoimen opintojen kautta tutkinto-opiskelijaksi tähtäävät henkilöt maksavat opinnoista avoimen korkeakouluopetuksen maksuasetuksen mukaisesti enintään 15 euroa opintopisteeltä (30-60 opintopisteen opintokokonaisuuksissa yhteensä noin 450-900 euroa).

Vuonna 2021 ammattikorkeakouluissa polkuopintojen kautta valittiin 8,5 % uusista opiskelijoista. Yliopistoissa vastaava osuus oli 7 %. Osuus kuitenkin vaihtelee hyvin paljon ja saattaa olla yksittäisessä ammattikorkeakoulussa jopa neljännes. Väylä- tai polkuopintojen osuus kaikista avoimessa korkeakouluopetuksessa suoritetuista opintopisteistä voi myös olla hyvin suuri. (ks. Hakala & Korva 2022.) Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on kiinnittänyt (EOAK/5204/2020) huomiota avoimen korkeakoulutuksen opiskelijavalintoja koskevan menettelyn selkeyteen, ja asiasta annettavan tiedotuksen johdonmukaisuuteen.

Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamassa Toinen reitti yliopistoon -hankkeessa kehitettiin avoimen väylää valintatapana pilotoimalla erilaisia reittejä tutkintokoulutukseen todistusvalinnan ja valintakokeiden rinnalle ja luotiin kolme väylämallia, jotka ovat aikataulutettu väylä, joustava väylä ja työelämälähtöinen väylä. **Aikataulutetulla väylällä** opiskelija suorittaa vaadittavat avoimen yliopiston opinnot tietyn ajan kuluessa ja voi sen jälkeen hakea tutkinto-opiskelijaksi. Aikataulutettu väylä sopii väyläpaikkaa suunnitelmallisesti tavoittelevalle ja sellaisille henkilöille, jotka pystyvät tietyn aikaikkunan sisällä käyttämään aikaansa opiskeluun. **Joustava väylä** ei ole sidottu tiukasti tiettyyn aikaan, vaan opiskelija voi suorittaa vaadittavia opintoja hyvin joustavasti ja hakea opiskelupaikkaa ne suoritettuaan. Vaadittavat opinnot suoritaneiden joukosta voidaan tehdä karsintaa esimerkiksi opintomenestyksen perusteella. Joustava väylä soveltuu erityisesti avoimessa yliopistossa opiskeleville, joille vasta opintojen myötä syntyy ajatus koko tutkinnon suorittamisesta. **Työelämälähtöinen väylä** on suunnattu työelämässä oleville aikuisille, jotka kaipaavat lisäosaamista ja pätevoitymistä. Väyläopinnot vastaavat työelämän tarpeisiin ja opintojen toteutukset voivat olla hyvin moninaisia. Työelämälähtöisestä väylästä hyötyvät

esimerkiksi yliopistossa alemman korkeakoulututkinnon jo suorittaneet tai joltakin tietyltä alalta työkokemusta ja osaamista hankkineet henkilöt. (Joutsen et al. (2020) Marginaalista vakiintuneeksi toimintatavaksi. Ideoita avoimen väylän kehittämiseen)

Tavoitteena on, että reitti avoimesta korkeakouluopetuksesta tutkinto-opiskelijaksi on selkeä, ennakoitava, reilu ja yhdenvertaisuutta edistävä (ml. valmentava koulutus). Tavoitteen saavuttamista tuetaan yhteisillä linjauksilla.

- Käynnistetään valmistelu korkeakoulujen yhteisistä linjauksista, joissa tarkasteluun otetaan avoimen korkeakouluopetuksen käyttö opiskelijavalinnassa kokonaisuudessaan, mukaan lukien opintojen kesto, karsintakriteerit, maksut ja viestintä sekä mahdollisesti tarvittavat säädösmuutokset, huomioiden erikseen EU/ETA-maiden ulkopuoliset opiskelijat.
- Korkeakoulutuksen saavutettavuuden ja joustavien suoritusmuotojen tueksi korkeakoulut lisäävät etäopiskeluna toteuttavia avoimen väylän toteutuksia (joustava väylä).

TAVOITE 3 TKI-ratkaisuja oppivien työyhteisöjen uudistumiseen

Suomen TKI-intensiivisyys ja tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan vaikuttavuus lisääntyy työpaikolla toteutettavilla, TKI-työlle rakentuville jatkuvan oppimisen toteutuksilla, jotka kytkevät yksilön ja organisaation kehittymisen intressejä toisiinsa.

- Korkeakoulujen tutkimuksellisille vahvuuksille rakentuva, työyhteisöille suunnattu ja niiden tarpeisiin räätälöity jatkuvan oppimisen tarjonta synnyttää uuden liiketoiminnan mahdollisuuksia myös kansainvälisesti.
- Huippututkimuksen yhteyteen on käynnistetty globaalisti kiinnostavaa koulutustarjontaa.

Opetuksen ja TKI-toiminnan integraatiolla viitataan tyypillisesti opiskelijoiden mukaan ottamiseen TKI-hankkeisiin. TKI-hankkeet ja niihin yhdistetty osaamisen kehittäminen voisivat kuitenkin muodostaa huomattavasti nykyistä merkittävemmän tavan vastata yritysten henkilöstön jatkuvan oppimisen tarpeisiin, niin isompina ryhminä kuin yksittäisinä oppijoinakin. (Väänänen & Peltonen 2020, 56; Riihimaa ym. 2021.)

TKI-integroitu oppiminen voidaan määritellä laajasti oppimiseksi, jossa osaaminen ja ammatillinen kasvu syntyvät teorian ja käytännön TKI-työn yhdistämisestä, työelämän todellisten ilmiöiden ja ongelmien kautta, sekä alueellista että yhteiskunnallista vaikuttavuutta edistäen (Fred ym. 2021). Korkeakoulujen osaamisella ja asiantuntemuksella työyhteisöissä jo olevaa tietoa ja osaamista voidaan jäsentää yhtenäisiksi kokonaisuuksiksi ja myös luoda uutta osaamista. Tutkimuksen mukaan TKI-hankkeet olisivat tehokas rajapinta työelämälähtöisille koulutustarpeille tarjoten myös dynaamisia mahdollisuuksia koulutusmallien pilotoinnille.

Työyhteisöissä toteutettava ja niiden strategiaan kytkeytyvä TKI-toiminnan ja oppimisen yhdistäminen tukee organisaatioiden uudistumista, rikastaa korkeakoulujen koulutus- ja TKI-toiminnan sisältöjä ja vaikuttavuutta sekä tukee työn tuottavuuden lisääntymistä. Yhdessä työelämän kanssa kehitettävillä TKI-toiminnan ja oppimisen integroivilla työpaikkatoteutuksilla vähennetään myös jatkuvaan oppimiseen osallistumisen esteitä sekä luodaan innostusta ja osallisuutta.

- Korkeakoulut kehittävät, markkinoivat ja toteuttavat jatkuvan oppimisen ja TKI-toiminnan yhdistäviä toteutuksia työpaikoille.
- **Julkisten TKI-rahoittajien ohjelmarahoitus tunnistaa ja tukee konseptiltaan vahvoja jatkuvan oppimisen ja TKI-toiminnan yhdistäviä toteutuksia.** Yrityksen/organisaation henkilöstön oppimista tukevat toimet tulisi jatkossa katsoa TK-hankerahoituksessa hyväksyttäväksi kustannukseksi.
- TKI-toimintaa ja koulutusta integroivien työpaikkatoteutusten vaikuttavuuden vahvistamiseksi korkeakoulut hyödyntävät niissä syntyntä osaamista ja tuottavat esimerkiksi koulutus- ja oppimateriaaleja täydennyskoulutuksen, tutkintokoulutuksen ja avoimen korkeakoulutuksen kehittämisen tueksi.

Koulutustarjontaa huippututkimuksen yhteyteen

Kansainvälisyys on TKI-järjestelmää läpileikkaava piirre. TKI-järjestelmä tarvitsee ja tukee vahvasti kansainvälistä tutkimusyhteistyötä, hyödyntää kansainvälistä tutkimusrahoitusta ja houkuttelee kansainvälisiä osaajia ja investointeja.

Tavoitteena on, että **huippututkimuksen yhteyteen on käynnistetty globaalisti kiinnostavaa koulutustarjontaa.**

- Esimerkiksi Suomen Akatemian rahoittamien tutkimuksen lippulaivojen kansainvälisesti erottuvan ja korkeatasoisen tutkimusosaaminen yhteyteen kehitetyt pienet osaamiskokonaisuudet ja tutkinto-ohjelmat voisivat houkutella kansainvälisiä osaajia ja tutkinto-opiskelijoita ja vahvistaa näin suomalaista TKI-järjestelmää.

+1: Digitaalinen palveluympäristö kohtaamispaikaksi

Korkeakoulujen jatkuvan oppimisen tarjonta viedään sujuvasti yksilö- ja organisaatioasiakkaiden saataville jatkuvan oppimisen digitaaliseen palveluympäristöön, johon korkeakoulujen digivision jatkuvan oppimisen palvelut integroituvat. Korkeakoulut tarjoavat yksilöasiakkaille dataa hyödyntäen sopivimpia oppimiskäytäntöjä ja ohjausta ajasta ja paikasta riippumatta.

- Saatavuus digitaalisessa palveluympäristössä ei tarkoita, että koulutus toteutettaisiin välttämättä verkkototeutuksena.
- Korkeakoulut tuovat digitaalisella alustalla aktiivisesti esille organisaatioasiakkaiden tarpeisiin räätälöityjä TKI-toiminnan ja osaamisen kehittämisen ratkaisuja sekä konkreettisia esimerkitoteutuksia.
- Hallinnonalojen yhteistyönä kehitetään älykästä digitaalista tarjonnan, kysynnän ja rahoitusratkaisujen palvelualustaa.
- Asiakasohjauksen datalähtöisellä optimoinnilla ja palvelujen personoinnilla saavutettavuus, laatu, vaikuttavuus ja tätä kautta asiakastyytyväisyys ovat parantuneet.

Käynnissä on laaja-alaisia koulutussektorin ja julkisen palvelujärjestelmän hallinnollisia digitalisaatiohankkeita, joilla on edellytykset tukea jatkuvan oppimisen kokonaisvaltaista uudistusta. Esimerkiksi jatkuvan oppimisen digitaalisen palvelukokonaisuuden (JOD) tavoitteena on rakentaa yksilöiden koko elinkaaren ajan käytössä oleva valtakunnallinen jatkuvan oppimisen digitaalinen palvelukokonaisuus tukemaan yksilön koulutus- ja uravalintoja ja sujuvia siirtymiä koulutuksen ja työelämän välillä sekä vahvistamaan työn ja koulutuksen kysynnän ja tarjonnan kohtaantoa. Tavoitteena on luoda dataan perustuvia ohjauspalveluita yhdistäen kolmea suurta tietokokonaisuutta: 1) yksilöiden osaamista koskevaa tietomassaa, 2) koulutustarjontatietoa sekä 3) työpaikkatietoa ja laajemmin työmarkkinainformaatiota.

Korkeakoulujen digivisio 2030 -hankkeen tavoitteena on luoda kansainvälisesti arvostettu oppimisen ekosysteemi, joka ensivaiheessa perustuu Digivision digitaalisille palveluille, korkeakoulujen yhteiselle opintotarjonnalle sekä vuorovaikutukselle yritysten ja yhteiskunnan kanssa. Ekosysteemissä kiertävät data, koulutus ja osaaminen. Digivision ensimmäinen toteutus on työnimeltään jatkuvan ja joustavan oppimisen tarjotin. Uuden digipalvelun tavoitteena on yhdistää suomalaisten korkeakoulujen jatkuvan oppimisen tarjontaa kaikkien oppijoiden saataville helposti ja vaivattomasti, yhteen paikkaan.

Kun tavoitteena on **tarjota yksilöasiakkaille data- ja yksilölähtöisesti juuri sopivaa oppim ratkaisua ja ohjausta ajasta ja paikasta riippumatta ja tuoda aktiivisesti esille organisaatioasiakkaiden tarpeisiin räätälöityjä TKI-toiminnan ja osaamisen kehittämisen ratkaisuja sekä konkreettisia esimerkkitoiteutuksia** tarvitaan oppim ratkaisujen ja muiden palveluiden jäsentynyttä suunnittelua, joka hyödyntää palveluympäristön piirteitä.

Korkeakoulutuksen näkökulmasta hallinnonalojen yhteistyönä kehitettävän digitaalisen palvelu alustan on tuotava yhteen koulutuksen tarjonnan, koulutuksen kysynnän (yksilöt), osaamisen kysynnän (työnantajat) sekä koulutuksen rahoitusta koskeva tietopohja ja tarjonta yksilölle, työelämälle ja myös hallinnolle joka tuottaa palveluja näihin perustuen. Olennaista on tietojoukkojen yhdistely analytiikkaa ja tekoälyä hyödyntäen. Tähän perustuen

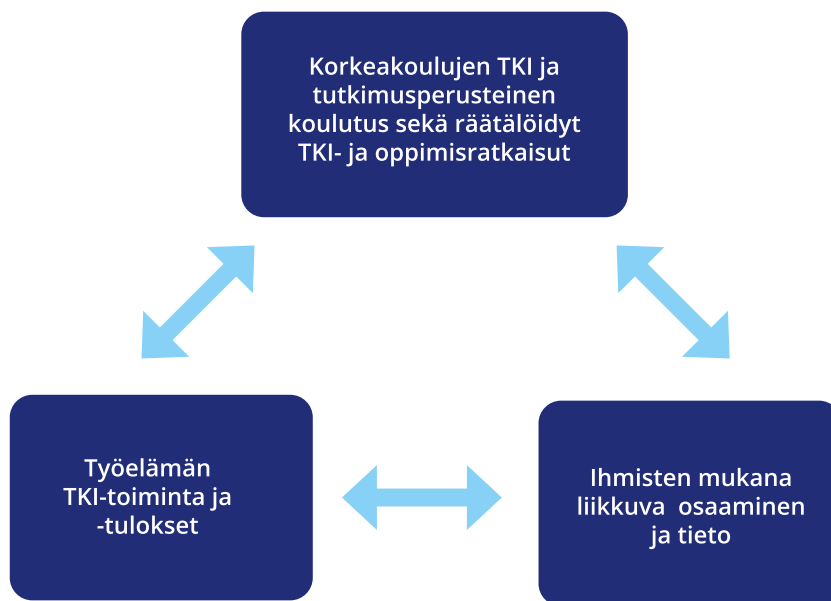
- yksilölle voidaan esittää potentiaalisia koulutuksen ja työelämän siirtymiä.
- korkeakoulut saavat tietoa yksilöiden koulutuskysynnästä ja toisaalta työelämätoimijoiden osaamisen kysynnästä
- työelämä saa tietoa kouluttautumismahdollisuuksista henkilöstölle, väestön osaamisesta ja yksilöiden koulutuskysynnästä
- myös opetushallinto saa em. tietoja käyttöönsä.

Toistaiseksi palveluiden kehittämisessä koulutustarjonnaksi on ymmärretty valmiiksi koulutuksiksi kuvattu koulutustarjonta. Mahdollisen asiakkaille räätälöitävän tarjonnan tai ”koulutusaihioiden” kysyntää ja tarjontaa koskevan informaation kokoamista ei ole toistaiseksi suunniteltu. Käytännössä palvelut voivat kuitenkin tukea toimintamallia, jossa valmiit toteutukset toimivat organisaatioasiakkaalle esimerkkeinä, joiden perusteella räätälöidimpien toteutusten ostamisesta voidaan alkaa käydä keskustelua. Toistaiseksi ei ole suunniteltu palveluita tukemaan tällaisia prosesseja. Jatkotyössä on pohdittava, millaista informaatiota koulutusaihioiden tarjonnasta ja toisaalta kysynnästä olisi mahdollista tuottaa niin, että se edistäisi räätälöityjen koulutusten ostamista ja myyntiä. Yleisemmin on selvitettävä ja suunniteltava, miten organisaatioasiakkaiden tarpeisiin räätälöityjen TKI-toiminnan ja osaamisen kehittämisen ratkaisujen ostamista ja myymistä voitaisiin edistää.

Strategisten 3+1 tavoitealueiden synergia

Jatkuvan oppimisen parlamentaarisen uudistuksen tavoitteen suuntaisesti pyrimme tilanteeseen, jossa korkeakoulujen jatkuva oppiminen uudistaa työelämää ja työelämä jatkuvan oppimisen tarjontaa sekä korkeakouluissa tehtävää TKI-toimintaa ja koulutusta.

Kuvio 10 Jatkuvan oppimisen tietovirtojen dynamiikka ja vaikuttavuuden kanavat

Strategisilla 3+1 -toimenpidekokonaisuuksilla on kullakin omat strategiset tavoitteensa ja toimenpiteensä, mutta niiden keskinäiset kytkennät ja toisiaan vahvistava dynamiikka on myös huomioitava. Toimenpidekokonaisuudet limittyvät ja tukevat toisiaan.

Asiantuntijana kehittymisen ja pätevöitymisen polut kytkeytyvät usein työyhteisössä toimimiseen. Yksilöt käyttävät täydennyskoulutusta, avointa korkeakouluopetusta ja muita avoimia oppimismahdollisuuksia asiantuntijuuden kumuloituvan osaamisen polulla eteneeseen. Työssä opittua hyödynnetään ja jaetaan koulutuksessa ja koulutuksessa opittu puolestaan viedään työyhteisöön, jossa sitä sovelletaan ja rikastetaan. TKI-ratkaisujen ja jatkuvan oppimisen liittäminen toisiinsa korostaa sitä, että asiantuntijana kehittyminen ja työyhteisöjen oppiminen, uudistuminen ja strategiset tavoitteet voivat toteutua yhteisin ratkaisuin. Tällaisessa toiminnassa voi myös syntyä uudenlaisia koulutusmalleja ja -materiaaleja, joita voidaan hyödyntää laajemmin ja saavutettavasti niin tutkintokoulutuksessa kuin muussa korkeakoulujen koulutustarjonnassa. Monipuolinen ja saavutettava koulutustarjonta ja TKI-osaaminen hyödyttävät niin yksilöitä kuin työyhteisöjä, ja työyhteisöjen kytkeytyminen jatkuvaan oppimiseen lisää oppimisen saavutettavuutta.

Digitaalinen palveluympäristö asemoituu keskiöön siksi, että se kokoaa yhteen jatkuvan oppimisen toimenpidekokonaisuudet ja niihin liittyvien palvelujen tarjonnan, kysynnän ja rahoitusratkaisut. Tämä mahdollistaa palveluiden räätälöinnin ja laadukkaan asiakasohjauksen dataa hyödyntäen.

Korkeakoulujen jatkuvan oppimisen strategian toimeenpanolla vastaamme yhteiskunnan osaamis- ja osaajatarpeisiin nykyistä aktiivisemmin, ennakoivammin ja joustavammin työelämän kanssa yhdessä toimien siten, että jatkuvan oppimisen tarjonta on laadukasta ja sen toteuttaminen myös korkeakoulujen uudistumisen kannalta hyödyllistä ja taloudellisesti kestävä.

Kuvio 11. Strategisen 3+1 kokonaisuuden vaikuttavuus

Strategian toimeenpanon seuranta

Seurannan tarkoitus on tuottaa kansallista tilannekuvaa strategian toteutumisesta. Osittain seurannassa hyödynnetään nykyistä tiedontuotantoa ja indikaattoreita, mutta tarve on myös uudelle ja erityisesti tämän strategian seurantaan soveltuvalla tiedonkeruulla.

Korkeakoulujen tiedontuotantoa ja kansallisia tiedonkeruita kehitetään siten, että korkeakoulujen jatkuvasta oppimisesta on muodostettavissa kattava tilannekuva. Vuotuisen nykyisen ja kehittyvän tiedontuotannon rinnalle tarvitaan määräajoin toteutettavaa laatu- ja vaikuttavuusselvitystä korkeakoulujen jatkuvasta oppimisesta. Selvityksestä voidaan saada tukea myös jatkuvan oppimisen tietoperustan ja indikaattorien muodostamiselle. Nykyistä kattavampi, laatuun ja vaikuttavuuteen keskittyvä kansallista tilannekuvaa tuottava selvitys edellyttää määräajoin vähintään

- tietoa korkeakoulujen jatkuvan oppimisen tarjontaa hyödyntävien oppijoiden määräästä, taustoista ja tavoitteista sekä heidän palautettaan
- tietoa korkeakoulujen jatkuvan oppimisen tarjontaa hyödyntävistä yhteisöasiakkaista ja näiden tavoitteista sekä palautetta toteutuneista palveluista

Nykyiseen kansalliseen tiedontuotantoon perustuvat strategian toimeenpanon seurannan tulostittarit ovat:

- Erikoistumiskouluksiin osallistuneiden henkilöiden määrä
- Avoimen korkeakouluopetukseen osallistuneiden henkilöiden ja opintopistesuoritusten määrä sekä niiden alakohtainen jakautuminen
- Avoimen väylää ja sitä kautta tutkinto-opiskelijoiksi otettuja koskevat tiedot
  - avoimen väylältä tutkinto-opiskelijaksi valittujen lukumäärä ja osuus kaikista valituista tutkinto-opiskelijoista
  - avoimen väylän kautta tutkinto-opintoihin tutkinto-opiskelijaksi tulleiden opintopistesuoritukset avoimessa (Opintopolku ja VIRTÄ)
  - avoimen väylän kautta tutkinto-opinnoissa aloittaneiden ikä, sukupuoli, aiempi koulutustaso
- Korkeakoulujen jatkuvan oppimisen liiketoiminta
  - Korkeakoulujen tuloslaskelman kautta jatkuvan oppimisen rahoituspohjan laajentumisen (rahoituslähteet) seuranta (kansallinen tiedonkeruu korkeakouluista + korkeakoulujen mahd. jatkuvan oppimisen konserniyhtiöiden tiedot)
  - Täydennyskoulutuksen taloustiedot toimintokohtaisen kustannuslaskennan kautta
  - korkeakoulujen liiketoiminnan tuotot (emokorkeakoulu) ja jatkuvaa oppimista tarjoavien konserniyhtiöiden tiedot (erillisenä tietoaaineistona)
  - lähteenä toimintokohtainen erittely varsinaisen toiminnan tuotoista ja kuluista, koulutustoiminnan liiketoiminnan tuotot

Käynnissä on valmistelu, jonka tavoitteena on tarjota oppijoille palvelu omien opintosuoritusten näyttämiseen ja hyödyntämiseen.

- Vuoden 2022 loppuun mennessä valmistuvassa korkeakoulujen yhteisessä MIT-KO-kehittämistyössä edistetään opintotietojen tuomista nykyistä kattavammin ja yhdenmukaisemmin korkeakoulujen yhteiseen tietovarantoon VIRTÄ-opintotietopalvellun ja sen kautta oppijoiden ja muiden toimijoiden käyttöön. Työssä tuotetaan eri tyyppisten koulutusten ja yhteistyömuotojen tunnistamiseen ja erottamiseen määrittelyjä.

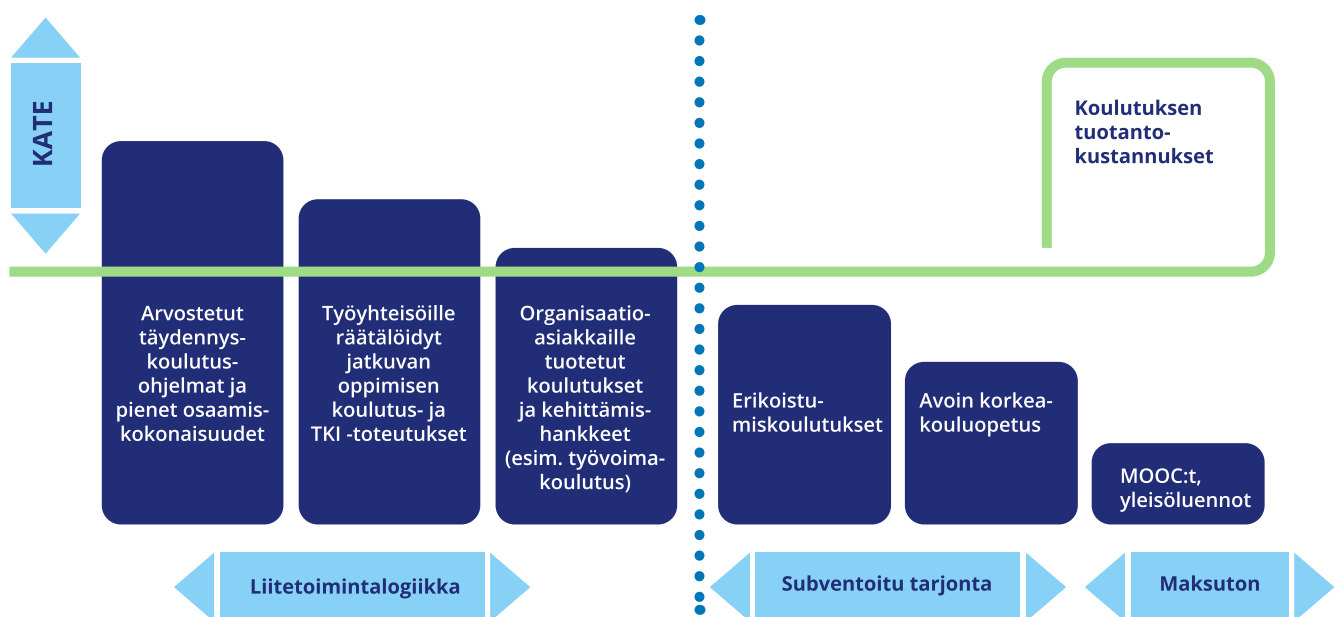
Tunnistettuja seurannan kehittämistarpeita ovat aiemmin todettujen korkeakoulujen jatkuvan oppimisen tarjontaa hyödyntävien yksilö- ja yhteisöasiakkaiden suoritusten, motivaation ja kokemusten lisäksi ovat erityisesti ulkomaalaisten opiskelijoiden ja työperusteista maahanmuuttoa koskevien tilastojen kokoaminen. Tietotarpeita ovat esimerkiksi pätevyitysmenkostuksen seurantatieto ja kielikoulutustarjonnan ja sen suoritusten kehittymistä kuvaava tieto SIMHE-ohjauksesta muuhun koulutukseen kuin tutkintokoulutukseen sijoittuneiden tilastointi.

IV Korkeakoulujen jatkuvan oppimisen rahoitusmahdollisuuksia

Suomessa jatkuvan oppimisen rahoituspohja rakentuu vahvasti julkiselle rahoitukselle. Jopa muun kuin virallisen koulutusjärjestelmän tuottamassa jatkuvan oppimisen markkinassa keskimäärin noin puolet rahoituksesta tulee valtiolta, ja loppu katetaan opiskelijamaksuilla ja muiden organisaation rahoituksella. Jatkuvan oppimisen rahoitukseen osallistuvat 1) julkinen valta, Suomessa valtio ja kunnat, 2) yritykset ja yhteisöt (työnantajat) ja 3) oppija itse (koulutuksen ostajana) (mm. Varmola 2021, Ranki (toim.) 2017.).

Digitaalisessa jatkuvan oppimisen palveluympäristössä oppijalle – yksilölle tai työyhteisölle ja muille organisaatioasiakkaille – tarjolle tuodaan korkeakoulujen jatkuvan oppimisen tarjonta, jolla on erilaisilla logiikoilla muodostuvia hinnoitteluperusteita. Korkeakoulujen jatkuva oppiminen voi olla oppijalle maksutonta, osin lainsäädännön perusteella korkeakoulun subventoimaa ja täten maltillisesti hinnoiteltua tai markkinaehtoisesti hinnoiteltua tarjontaa.

Kuvio 12. Korkeakoulujen jatkuvan oppimisen tarjoomat ja niiden hinnoittelulogiikat

Korkeakoulun näkökulmasta jatkuvan oppimisen tarjonnan ansaintalogiikka on kahteen suuntaan säännelty. Markkinaehtoisista, liiketoimintalogiikka noudattavaa tarjontaa ei saa myydä alihintaan valtionrahoituksella subventoiden. Toisaalta yhteiskunnallisesti tärkeinä pidetyille koulutustehtäville, kuten avoin korkeakouluopetus, on säädetty maltilliset hinnat, joilla tuetaan koulutuksen saavutettavuutta. Tällöin oppijan koulutuksesta maksama hinta on subventoitu ja osa koulutuksen kustannuksista jää korkeakoulun katettavaksi.

Liiketoimintalogiikan mukaisesti hinnoiteltu jatkuvan oppimisen tarjonta

Yksilöoppijalle maksuttomana näyttäytyvää korkeakoulujen jatkuvan oppimisen liiketoimintalogiikkaa noudattavaa tarjontaa ovat esimerkiksi työpaikoilla tapahtuva jatkuvan oppimisen toteutukset ja henkilöstökoulutus, jossa koulutustoteutukset yleensä maksaa, sekä yksilön palkan muodossa toimeentulon turvaa, työnantaja. Yksilöoppijalle maksuttomana tarjontana näyttäytyvät usein myös julkisten organisaatioasiakkaiden rajatulle tai avoimelle kohdejoukolle hankkimat koulutustoteutukset. Korkeakoulujen jatkuvan oppimisen julkisia organisaatioasiakkaita ovat esimerkiksi työvoimahallinto sekä vuonna 2021 perustettu Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus (JOTPA). JOTPA voi lainsäädäntönsä puitteissa hankkia koulutusta ja muita osaamispalveluita, kuten korkeakoulujen tutkintoihin sisältyviä koulutuskokonaisuuksia, erikoistumiskoulutusta ja muuta sellaista korkeakoulujen järjestämää täydennyskoulutusta, joka ei sisälly tutkintoihin. Pääpaino hankinnoissa on lyhytkestoisissa, pienissä ja työelämälähtöisissä sisällöissä. Työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) alainen työvoimahallinto puolestaan vastaa muun kuin tutkintotavoitteisen työvoimakoulutuksen ja elinikäisen ohjauksen rahoituksesta. TEM:n hallinnonalalla on kehitetty uusia työvoimakoulutuksen yhteistyömalleja yritysten ja muiden työnantajien kanssa.

Korkeakoulujen näkökulmasta julkisten organisaatioasiakkaiden hankkimat tai rahoittamat jatkuvan oppimisen toteutukset kuten myös yksilöiden ja työyhteisöjen tarpeisiin vastaavat täydennyskoulutustuotteet ja räätälöidyt toteutukset ovat liiketoimintalogiikan mukaisesti hinnoiteltavaa tarjontaa. Tällöin koulutusten ja palveluiden hinnan tulee kattaa niiden tuottamisesta aiheutuvat kustannukset. Tuotantokustannusten lisäksi korkeakoulu voi lisätä tuottamiskustannusten päälle markkinatilanteen huomioivan katteen, joista muodostuu myyntihinta. Katteellinen hinnoittelu on olennainen jatkuvan oppimisen liiketoiminnan kannattavuuteen vaikuttava asia ja se tekee täydennyskoulutuksen tuottamisesta korkeakouluille houkuttelevaa. Kannattava liiketoiminta vahvistaa korkeakoulun edellytyksiä ottaa liiketoiminnan luonteeseen kuuluva hallittu riski investoida jatkuvan oppimisen tuotekehitykseen sekä jatkuvan oppimisen palveluita tuottavien henkilöiden kyvykkyyksien vahvistamiseen. Tällöin edellytykset laajentaa ja monipuolistaa korkeakoulun rahoitus pohjaa jatkuvan oppimisen tarjonnan kautta vahvistuvat. Korkeakoulun jatkuvan oppimisen liiketoimintariskiä voi vähentää tarjonnan kehittäminen kumppaniyritysten tai organisaatioasiakkaiden kanssa sekä ekosysteemimäinen yhteistyö tiedon ja koulutuksen hyödyntäjätahojen ja alueen palvelujärjestelmän kanssa.

Korkeakoulun harjoittaessa liiketoimintaa ilman yhtiöittämisratkaisuja, tulee liiketoimintaa koskevat tuloksellisuustiedot esittää erikseen tuloslaskelman muodossa tilinpäätöksen liitetiedoissa toiminnoittain. Näin korkeakoulujen taloudellinen toiminta on EU:n kilpailu- ja valtiontukisääntöjen mukaista eikä vääristä markkinoiden toimintaa. Opetus- ja kulttuuriministeriön kohdentama perusrahoitus korkeakouluille kohdistuu korkeakoulun julkisiin tehtäviin. Liiketoimintalogiikkaa noudattava kysyntälähtöistä jatkuvan oppimisen palvelutarjontaa ei voi rahoittaa valtion korkeakouluille osoittamalla perusrahoituksella. Osa korkeakouluista on eriyttänyt jatkuvan oppimisen liiketoiminnan konserniyhtiönsä. Tällöin korkeakoulu saa omistamansa yhtiön mahdolliset osinkotulot käyttöönsä.

Subventoitu jatkuvan oppimisen tarjonta

Yhteiskunnan laaja-alaisten sivistys- ja osaamistarpeiden kannalta keskeisille korkeakoulujen jatkuvan oppimisen koulutustehtäville, kuten avoin korkeakouluopetus ja erikoistumiskoulutukset, on säädetty hintakatot. Asetuksilla on säännelty maltillisesta hinnoittelusta, jolla osaltaan tuetaan näiden koulutuksien saavutettavuutta.

Avoimen korkeakouluopetuksen ja erikoistumiskoulutusten toteuttamisen rahoitus on monikanavainen. Oppija maksaa koulutuksesta maksuasetuksella säännellyn hinnan, enintään 15 euroa avoimen korkeakouluopetuksen opintopisteeltä. Oppijan maksama hinta on subventoitu eli se kattaa ainoastaan osan koulutuksen tuottamiskustannuksista. Erotus jää lähtökohtaisesti korkeakoulun katettavaksi, ellei se ole onnistunut hankkimaan toteutusten tueksi muuta ulkopuolista rahoitusta. Luotettavaa ja kaikki korkeakoulut kattavaa tietoperustaa avoimen korkeakouluopetuksen toteutuneista todellisista kustannuksista ei ole saatavilla. Näin on vaikea arvioida, kuinka paljon korkeakoulujen perusrahoitusta on kohdentunut avoimen opiskelijahintojen subventioon.

Erikoistumiskoulutuksen opintopisteen hinta oppijalle on 120 euroa. Opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt erikoistumiskoulutuksen käynnistämiseksi erillisrahoitusta korkeakouluille. Selvityksen mukaan valtaosa korkeakouluista perii erikoistumiskoulutuksista asetuksen mahdollistamaa hintaa alemmaa opintopistehintaa, erityisesti SOTE-alojen koulutuksissa, johtuen julkisen sektorin säästötoimista. Ammattikorkeakouluissa erikoistumiskoulutuksen opintopisteen tuottamisen hinta on keskimäärin 156 euroa/opintopiste (vaihteluväli 273 – 111 euroa). Oppijalta perittävä 30 opintopisteen opintokokonaisuuden hinta on yleisimmin 900–1 000 euroa (30-33 euroa/opintopiste). Yliopistoissa erikoistumiskoulutuksen opintopistehinnan vaihteluväli vuonna 2018 oli 30-120 euroa (Rauhala, P. & Urponen, H. 2019). Oppijoiden omien koulutusinvestointien lisäksi usein työnantaja maksaa opiskelijamaksut tai osan niistä. Erikoistumiskoulutuksen liittyessä oppijan senhetkessä työssä kehittymiseen, yksilöiden omia koulutusinvestointeja kannustaa koulutuslajien verovähennyskelpoisuus. Verovähennyksen edellytyksenä on, että koulutuslajien on oltava välittömästi sidoksissa tulohankintaan. Tällaisia menoja ovat ammattitaidon ylläpitämisestä ja täydentämisestä aiheutuneet menot.

Korkeakoulujen rahoituskannusteiden arviointi ja kehittäminen

Nykyisissä, vuonna 2021 käyttöön otetuissa yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoitusmalleissa jatkuvan oppimisen osuus kasvoi merkittävästi. Jatkuvan oppimisen rahoitustekijöiden osuus ammattikorkeakoulujen rahoitusmallissa on 9 prosenttia (aiemmin 5) ja yliopistojen mallissa 5 prosenttia (aiemmin 2). Rahoitustekijä (8 %) sisältää avoimen korkeakoulutuksen, erikoistumiskoulutusten, erillisten opintojen sekä ammattikorkeakoulujen osalta maahanmuuttajien valmentavan koulutuksen opintopisteet. Osa (1 %) kohdennetaan yhteistyöopintojen perusteella, mikä korostaa korkeakoulujen välistä yhteistyötä, osaamista vahvistavaa profiloitumista ja työnjakoa sekä joustavan koulutustarjonnan kehittämistarvetta. Vaikka jatkuvan oppimisen osuus rahoitusmallissa kasvoi merkittävästi signaloiden tehtävän tärkeyttä, ei painoarvon lisäys tuo korkeakoululle lisäresursseja erityisesti jatkuvan oppimisen tehtävän hoitamiseen. Rahoitusmallin eri tekijöiden perusteella kullekin korkeakoululle määräytyvä valtionperusrahoitus kohdennetaan korkeakoululle yhtenä kokonaisuutena. Korkeakoulu päättää rahoituksen kohdentamisesta korkeakoulun sisällä omilla strategioilla valinnoillaan ja kannustinmalleillaan.

Seuraaviin korkeakoulujen sopimuskausiin valmistautumisen tueksi opetus- ja kulttuuriministeriö toteuttaa korkeakoulujen ohjauksen- ja rahoitusmallien kansainvälisen arvioinnin, jonka tulokset valmistuvat kesäkuuhun 2023 mennessä. Tämän arvioinnin yhteydessä analysoidaan nykyisten korkeakoulujen rahoitusmallien vahvuudet ja kehittämistarpeet myös jatkuvan oppimisen näkökulmasta.

Korkeakoulujen rahoitusmallien mahdollisen uudistustyön yhteydessä valmistellaan myös esitykset siitä, miten rahoitusmallit voisivat tukea tässä strategiassa esitettyjä tavoitteita ja saada aikaan ne strategiset toimenpiteet, joita edellä on kuvattu. Mahdolliset muutokset tulevat voimaan aikaisintaan 2025 alusta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö teettää selvityksen kilpailullisen ja valtion tuella rahoitetun jatkuvan oppimisen markkinan rajoista, tarkoituksena tuottaa kaikille yhtenäinen tilannekuva siitä, mitä koulutuksia on mahdollista toteuttaa korkeakoulujen perusrahoituksella, ja minkä tarjoamisen edellytyksenä on se, että hinnoittelu ei ole markkinoita vääristävää eikä sisällä kiellettyä valtiontukea.

Opetus- ja kulttuuriministeriö selvittää myös tarjottavan julkisesti rahoitetun digitaalisen alustan mahdolliset kilpailuoikeudelliset rajoitteet tarjota koulutusta kilpailullisilla markkinoilla.

Lähdeluettelo

- Aho, M. & Ranki, S. 2018. Millä rahalla? Katsaus elinikäisen oppimisen rahoitusvirtoihin. Sitran selvityksiä 134. <https://www.sitra.fi/app/uploads/2018/10/milla-rahalla.pdf>
- Cedefop 2022. Are microcredentials becoming a big deal? Briefing note June 2022. https://www.cedefop.europa.eu/files/9171_en.pdf
- EU 2022. Eurooppa-neuvoston suositus pienistä osaamiskokonaisuuksista. (2022/C 243/02). [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022H0627\(02\)&from=FI](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022H0627(02)&from=FI)
- Eurostat. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Adult_learning_statistics
- Fred, M., Helariutta, A. & Kangastie, H. 2021. Avoimeen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan integroitu oppiminen. <https://www.lapinamk.fi/blogs/Avoimeen-tutkimus-,kehittamis--ja-innovaatiotoimintaan-integroitu-oppiminen-/40628/1b1c5515-b402-4621-955d-91b7b3d80160>
- Haltia, N., Leskinen, L. & Rahiala, E. 2014. Avoimen korkeakoulun opiskelijamuotokuva 2010-luvulla: Opiskelijoiden taustojen, motiivien ja koettujen hyötyjen tarkastelua. *Aikuiskasvatus* 34 (4), 244-258.
- Joutsen et al. 2020. Marginaalista vakiintuneeksi toimintatavaksi. Ideoita avoimen väylän kehittämiseen.
- JRC 2016. Inamorato dos Santos, A., Punie, Y., Castaño-Muñoz, J. 2016. Opening up Education: A Support Framework for Higher Education Institutions. JRC Science for Policy Report, EUR 27938 EN; doi:10.2791/293408
- Kitunen, P., Summanen, M. & Vepsä, P. (2016) Avoimen AMK:n opiskelijoiden ohjaukokemuksia. Teoksessa Lätti, M. & Löf, J. (toim.) Avoimen ammattikorkeakoulun opiskelijan ohjaus - ohjauksen mallit ja hyvät käytännöt. *Karelia-ammattikorkeakoulun julkaisuja C: Raportteja*, 38.
- Microbol 2022. Erasmus +-project MICROBOL. Micro-credentials linked to the Bologna Key Commitments. Common Framework for Micro-credentials in the EHEA. https://microcredentials.eu/wp-content/uploads/sites/20/2022/03/Micro-credentials_Framework_final-1.pdf
- Mäki-Fränti, P., Kokkinen, A. & Obstbaum, M. 2021. Suomen uuden pitkän aikavälin ennusteen mukaan kasvu näyttää entistä vaisummalta. *Euro & Talous* 5/2021, Suomen Pankki. <https://www.eurojatalous.fi/fi/2021/5/suomen-uuden-pitkan-aikavalin-ennusteen-mukaan-kasvu-naytaa-entista-vaisummalta/>
- Niemi, H & Ruuskanen, T. 2018. Osallistuminen aikuiskoulutukseen vuonna 2017. Tilastokeskus.
- OECD 2022a. Education at a Glance: OECD Indicators. OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/3197152b-en>
- OECD 2022b. Skills for Jobs 2022. Key Insights. OECD. https://www.oecdskillsforjobsdatabase.org/data/S4J2022_results.pdf
- OECD 2021. Quality and value of micro-credentials in higher education: Preparing for the future”, OECD Education Policy Perspectives, No. 40, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9c4ad26d-en>.
- Rauhala, P. & Urponen, H. 2019. Selvitys korkeakoulutettujen erikoistumiskoulutuksesta. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2019:17.
- Riihimaa, J., Päällysaho, S. & Pöytälaakso, A. 2021. Ammattikorkeakoulujen TKI-toiminta väylänä jatkuvaan oppimiseen. <https://esignals.fi/research/2021/06/24/ammattikorkeakoulujen-tki-toiminta-vaylana-jatkuvaan-oppimiseen/#0851ffff>
- Siltanen et al. 2022. Markkinan kokonaiskuvan hahmottelua. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2022:59
- Teknolohi 2021. Osajapulssi, <https://osaamis-pulssi.fi/>
- Tilastokeskus 2021. https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__vaenn/statfin_vaenn_pxt_139f.px/
- Tuomola, E. 2020. Avoimen yliopiston opiskelijat vuonna 2018 – opiskelijoiden taustat ja opintomotiivit. Pro gradu -tutkielma. Yleinen kasvatustiede, Kasvatustieteiden laitos, Turun yliopisto.
- <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/149335/opinn%C3%83%C2%A4ytety%C3%83%C2%B6.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Väänänen, I., & Peltonen, K. (2020). Siiloista saumattomaan opetuksen ja TKI-toiminnan integrointiin ammatti-korkeakouluissa. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 22(2), 52-69.

Kansallinen korkeakoulujen
jatkuvan oppimisen strategia

2030